This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

J 750

Digitized by Google

Digitized by Google

LJUBICA

izvorna vesela igra

iz zagrebačkoga života,

u tri čina.

119457

Napisao

August Šenoa.

U Zagebu 1866.

Brzotis Antuna Jakića.

Digitized by Google

Digitized by Google

Lica.

Benčić, bivši odvjetnik.
Ljubica, kći mu.
Gjuro Radić, liečnik.
Vladko Cvietinić, spisatelj.
Lujo Biberović,
Grahovac, mešetar.
Vuić, činovnik.
Marko Uzorinac, krznar.
Ljubica Ružićeva.
Gospoja Ljubićeva.
Malvina, kći joj.
Baronica Bodićeva.
Edo, sinčić joj.
Paunovićka.
Jelica, sobarica u Ružićeve.
Janko, sluga u Radića.
Jurić, sluga u Ružićeve.
Sluga u Benčića.

Čin biva u Zagrebu.

Digitized by Google

Čin prvi.

Prizor 1.

(Soba u Gjure. Pokućtvo je prilično, ali u neredu. Na lievoj strani stoji pisaći stol, na njem knjige, pisalo, duhan i boca vode. Na desnoj strani divan. S traga do zida ormar, na njem knjige i mrtvačka glava.)

Gjuro (sam) (Šeće se ljutit, pije tursku lulu; odjeven je u spavaću halju; kadkad stane, pa se napije vode.)

Grom u babe! — Šta su sve faraonske napasti prema ženskomu stvoru, koj ti već krstnoga lista pokazati neće? — Ništ? — Zubi će babi izpasti, vlasi posiediti, baba će se do kosti izsušiti — al jezik, to nesretno klepetalo ljudskoga roda, ne, to ti klepeće i blebeće sve do crna groba, i čije je ime nesreća na taj jezik namjerila, tomu odzvoniše — taj je gotov. — (Stane, što kiselo, što šaljivo.)

I ja sam gotov! (Šeće se opet.)

Milka je valjano čeljade — imala me je rada, ima i novacah, liepu pripomoć mladoj doktorskoj praksi — starac njezin se nije opiro, Milka da bude mojom, i već da nas prviput kod svetoga Marka oglase. (Stane.)

Digitized by Google

Kad eto ti vraga, gdje mi se sreći u zao čas pripetlja! (Šeće se.)

Stigne mi crveno mirisavo pisamce, u kojem mi nudja ljubav, ruku i 100.000 for., tko? (Stane.)

Moja gazdarica, pleno titulo gospodjica Ljubica Ružićeva — ljepotica, kojoj je vrag pol stoljeća prišišo, nevjesta bez zubih, bez vlasih, bez svega i svačega, što se mladu čovjeku hoće. — Tu da pucaš od smieha i od ljutosti. (Šeće se.)

Našaram ja našarenoj Ljubici odgovor: da mi je žao, da ću za koj dan uzeti Milku, da ću odmah iz stana! pa šta drugo da i činiš! našaram odgovor — pa Bog i mirna krajina. (Stane, što tužno, što smiešno.)

Dà, mirna! (Šeće se.)

Sutradan ja k Milki! — al Milke neima, služkinja mi kaže, da je sinoć Ljubica kod starca bila, pri kavi često moje ime spominjala; rano da su i Milka i starac pošli na put; za mene ostavi starac pismo — (stane uzdišuć.)

Formalni pakračkí dekret, a u njem dva puta podbrisano, da Milke nikako dobiti neću. Sve ode do biesa i Milka i novci, a ja ostah sam samac kao mali prst — skitalica bez kuće i kućišta, bez druge do tuge i — salva venia — svoje magarske doktorske kože. (Plane.)

Grom u taj babji jezik! (Šeće se opet.)

Nu da je samo radi djevojke — to bi se već izravnalo! — al ime, moje pošteno ime — u to da bar ženska napast nije dirnula! Danas mi se već sjaje de-

Digitized by Google

belimi slovi u debeloj skandaloznoj kroniki slavnoga slobodnoga grada Zagreba! (Šeće se i govori brže.)

Kod kave u jutro sam čuo, da sam njeki dan prokartao pet sto forintih — ja, koj od svoje kukavne fizikuške plaćice živim! (Sve življe.)

Kod objeda bockali su me znanci, da od Bog zna kakve crne trafikantice nesamo cigare kupujem — ja koj nepušim nego švercovani turski duhan! (Jošt življe.)

Na večer u kazalištu dokazivale su si moje susjede, dvie stare bake, kako su mladi ljudi pokvareni, kako je doktor Gjuro Radić u Beču na univerzitetu imao poznanstvo sa svojom gazdaricom mladom udovicom, da joj je ostavio troje djece, dvoje mužke, a jedno žensko — Gjuro Radić — ja koj sam kod staroga udovca stanovao — (Stane zdvajajuć, lupne se rukom o čelo.)

O! (Ljutit lupne nogom.)

Trista djavolah! — Tu da nepoludiš! — (Sve ljuće mašuć rukom sve življe govori!)

A to je sve pakleno to vreteno oko kojega se vražje niti, crne laži obrću; sve ona zlosretna munja, koja te s vedra neba ošine, — sve otrovni taj nož, koj te ubije, gdje ga i nevidiš — sve taj vašarski bubanj, na kojem ti se pošteno ime kao lopovsko razbubnja: to je sve taj pusti nesretni babji jezik. (Klimajuć glavom složi ruke pred sebe mirnije.)

Sad se razumijem pope Vramče! prije trista godinah si već pisao o lajavom jeziku zagrebačkom. — (Življe, čas se šeće čas stane.)

Digitized by Google

A čiji je to jezik, nego onih podrtinah krasnoga spola? — Bez zubih će te na mrve razgrizti; prije nego baba izpije šalicu kave, deset će poštenih dušah u njoj utopiti; prije nego splete blatnu čarapu, trista će poštenih glavah u vražje kolo splesti. — (Stane rukom mašuć.)

Danas si kartaš i pijanica, sutra si djevojku prevario, preksutra si koga okrao, u sriedu si krive banke pravio, u četvrtak čovjeka ubio — a da si stekliš, puntar, revolucionarac — na to se i onako o svakom poštenom Hrvatu veli — pa evo ti čitav austrijanski štrafgezec. (Nješto mirnije.)

I mene su babe smele i splele, blatom poškropile, u kavi utopile, i meni je takova mačka ogrebla i lice i poštenje! (Življe.)

O Ljubice, da ti se mogu jezika dočepati, da ti ga mogu izčupati, u špirit bi ga dao za naš muzej i nanj napisao: Momci čuvajte se vraga i babjega jezika! (Hladnije al ljutit.)

Al čekaj dušo! čekaj štipavice! tako mi svetca Eskulapa osvetit ću ti se; zagrnut ću tu zoricu crnim oblakom nek se znade, da doktor ne samo bobuljicami i praškom groznicu, nego i s malo soli u glavi ljudsko poštenje liečiti znade. — (Ide k stolu i puni lulu.)

Babe će me se sjećati — i doktor Gjuro Radić bit će glasovitiji radi svoje medicine proti kugi blebetuši, nego Niemčić radi tajnoga lieka proti marvinskomu biesu! (Njetko kucne na vrata. Gjuro paleć lulu krene glavom.)

Slobodno!

Digitized by Google

Prizor 2.

Radić, Cvjetinić.

Radić. O! — šta vidim! — amice Vladko, koja tebe voda nosi? Tà ciele te vlaške godine vidio nisam. — Šta radi Vaša bezsmrtnost? — Kako si mi? (rukuje se.)

Cvjetinić (nješto snužden) Zlo je brate!

Radić (dok Cvjetinić klobuk na stol stavi, a oba napred idu.) Koji ti je bies?

Cvjetinić. Ah da znaš. —

Radić. No dè kaži za Boga. — Jesil bolestan?

Cvjetinić. (Klimajuć glavom.) Nisam.

Radić. Neimaš-li novacah?

Cvjetinić. Nije to.

Radić. Jel ti se vila iznevjerila?

Cvjetinić. Nije.

Radić. (Življe.) Nije, nije, nije — pa šta jest?

Cvjetinić. Život mi je dosadio.

Radić. (Složi ruke, gleda ga.) Šta — život dosadio? — tebi, koji si živ i zdrav kao jabuka — život dosadio — ha ha ha! — Do sad sam te držao za originalna čovjeka, Vladko. Ali taj tvoj kiselasti patos pokazuje mi, da si se modernizirao — da si se dao na komediju blaziranih gospodičićah. (Ide smiešeć se simo tamo.) Ha, ha, ha, život dosadio — ha, ha, ha. (Lupne ga rukom po ramenu.) Id s Bogom!

Digitized by Google

Cvjetinić. Nerugaj se Gjuro — valjda me znaš? Slušaj me, kazat ću ti kratko, šta je, Ti poznaješ Ljubicu Benčićevu?

Radić. (Hladnokrvno, paleć lulu.) Neimam časti.

Cvjetinić. (Uzhićen.) O da ju znaš, brate! — da vidiš kakva je. Vidio sam mnogo djevojakah, al takve jošte nisam. Te žarke oči, te sitne nožice.

Radić. (Sve silnije pušeć šeće se, kašlje.) Hm! Hm!

Cvjetinić. Taj mili smieh, to liepo srce, ta divna —

Radi. (Stane, brzo.) Imaš fotografiju?

Cvjetinić. (Sve uzhićen nečuje.) O ljubim ju brate! ljubim tu djevojku, brate, više nego sebe, više nego Boga.

Radić. (Šećuć se kašlje.) Hm, hm, hm!

Cvjetinić. (Uzhićenije.) Kad ju vidim, čas me mraz probija, čas mi se krv kao vrelo željezo put srca riva — i muka mi je, i slast mi je gledati ju – ja sam onda lud — — —

Radić. (Stane.) Daj za boga, da ti žilu pipam.

Cvjetinić. O pusti, da bar tebi srce odkrijem, kad njoj nemogu. Vidio sam, ljubio tobož mnogo drugih djevojakah. Al sad vidim, da je to sve sanjarija, obsjena bila, da sam sve svoje žarke pjesme na ništa raztrošio, sad znadem, što je prava ljubav, znadem, da samo sa Ljubicom živ, bez nje mrtav biti mogu.

Radić. (Stane hladnokrvno.) Ako trebaš pištolj, eno ti ga! —

Digitized by Google

Cvjetinić. (Uvriedjen.) Gjuro!

Radić. (Ide smiešeći se prema Vladku, složi ruke, stane pred njega.) To je dakle sve — sve? Nov ideal! — u tom grmu zec leži? Ha, ha, ha. Gratulor, amice, gratulor. Nov ideal! — molim te reci, koliko si ih metnuo cum devotione ad acta, odkad smo zadnjiput kod „Purana" pili? A zato toliko krike i vike? Dakako, vam se pjesnikom hoće uvjek takove mahnite situacije, za to vaše kaučukovo srce, da može jedan svezak kapljicah jadikovicah izciediti. Umiri se kume! — Proći će te jadi. — Pjesnikova ljubav nije kronička bolest.

Cvjetinić. (Živo.) Varaš se, nikad neće!

Radić. Dok ti se druga kakova crnooka nesreća u krinolini nenamjeri. Znam ja tu staru notu o vječnoj ljubavi. O ti dragi Bože, što si uradio, zašto si toliko liepih Hrvaticah stvorio? — Bar bi imala naša literatura više proze, a manje papira — za sir. Al te nesretne vještice ureći će svojima zlobnima očima svakoga mladića. — Znaš šta Vladko! Gasi žeravicu vodom, umij se njom, izlij ju na mačka. Taj će ti odniet i uroke i najnovije izdanje tvoga ideala. To ti je radikalan liek.

Cvjetinić. (Uvriedjen.) Gjuro! dosta te tvoje ironije — ti si materijalista — tebi srce ljudsko nije nego kus mesa — tebi je od same anatomije i fiziologije nestalo i srca i duše — mislio sam, da si mi prijatelj, hotio sam te pitat za savjet. Al čovjek, koj vriedja

Digitized by Google

moja najsvetija čuvstva, taj nemože biti mojim prijateljem — s tim neima više govora — s bogom! (Uzme klobuk, hoće da ide.)

Radić. (Obustavi ga, uzme mu klobuk i posadi ga na divan.) Stani nesretniče! — tu sjedni, pa slušaj kakov sam ti ja neprijatelj. (Stane pred njega.) Ja nisam materijalista — al sam čovjek, koj bolje poznaje sviet i ljudsku ćud, nego svi vi pjesnički leptiri, koji ćete si šarena krila i o lojanici dvogroški opaliti. Da, čovjek sam, koj motri krasni božji sviet kakov jest. To je moja poezija. Ali vi nesretnici, vi si stvarate sviet u Vilinih dvorovih na grani od oblaka; vi si stvarate ideal, komu po duši ni angjeo po tielu ni medicejska Venera ravna nije. Pa jer takova čuda na zemlji neima, bit će vam personifikacija ideala prva crnooka djavolica, kojom ste u strieljani tramblant il u branju zaloge igrali. A kad svoju zviezdu prehodnicu stanete motriti zdravim okom bez hiperboličkih očalah, onda tek vidite, kako da je žalostna pjesnička psihologija in rebus amatoriis. Šta je obično vaš ideal? Ruža — dà prije svatbe — a šipak sa sto pecavih košticah poslje svatbe. Alem kam — dà prije svatbe, a poslje svatbe mrtav ugljen, kojega ni pjesnička vrućica razpiriti nemože. Zlato dà prije svatbe, a poslje svatbe kriv cekin. Angjeo dà al rogati angjeo, koji će svoje rogove svomu mužu nasadit. — To ti je obično ideal, to brate Vladko.

Cvjetinić. Dosta, dosta toga — ti si mrzižena. —

Digitized by Google

Radić. Nisam prijo, mrzižena niti neću nikada biti. Ja štujem, ljubim žene, da, ja ti kažem, da čovjek bez žene čitav nije. Al mrzim od sve duše ono cvieće tobožnje civilizacije bez duše i srca, što će mužku glavu svojom rutinom najprije zasliepiti, što pošav iz kakvoga inštituta sa zrcalom i djakom djevuje, sa romanom i sabljašem nevuje, sa mužem i nuzljubom ženkuje, sa psetom i kavom blebetušom babuje. Gledaj takov božji stvor — a pun ih je žalibože Zagreb — po Sue-u uzdiše, po Dumas-u blebeće — po Paul de Kock-u meće biele nožice — a duša joj je prazan list papira, gdje svaki svoje ime kredom napisati može, srce je šuplje kao u pozlaćena oraha. Mrgodi se, smij se, radi što ti volja. O da sam ti neprijatelj, ja bi ti rekao, ženi se brzo, ženi se, jer je to za vas najbolji al i najgrozniji liek, koj nam skida mrenu s očiuh, po kojem često takva pjesnička duša il mrzisviet il ljubisvud postaje. Ali upravo jer sam ti prijatelj, upravo jer sam vidio, da si oko njekoliko salonskih lutakah šarao i ludovao, uprav jerbo želim, da nezagrezneš u jad, već da kao fina i čestita glava za svoj narod radiš, upravo zato ti kažem: pazi kume, nedrži rog za svieću, već si prišišaj drugaricu živu zdravu Hrvaticu, puna srca, pune glavice, da ti vjerna ljuba, kući čestita reduša, a djeci mila bude majka. Tako mislim ja, to ti kažem ja — pa sad mi reci, da sam ti neprijatelj.

Cvjetinić (skoči, rukuje se š njim.) O dà, prijatelju, tako mi spasenja, i ja tako mislim.

Digitized by Google

Al nevjeruj, da je moja djevojka kakova dvoranska junakinja. Ona je čisto hrvatsko diete, samoniklo, milokrvno, tako čisto ko božićni snieg, tako liepo ko naša zemlja. Nije uvjek istina, da ljubav čovjeka osliepi, da se pjesnikovo oko uvjek vara. Često jest tako, kako si reko, često će sliepa strast pomutiti čovjeka i satrti mu i sreću i život. Al kad ljubav sliepa nije, oh onda joj je vid bistar, bistriji neg hladno oko prozaičko. Često mi se ljubav namećala, često sam mislio, da koju djevojku ljubim, al kad sam ju bolje poznao, tu sam vidio, da pod tim djevojačkim viencem nesjedi djevojačko srce, da je sve to izčezavanje i milkovanje, diplomacija, kombinacija, — komedija. Al u Ljubice je sve drugčije. Tu je srca, tu je duše. Čim više ju motrim, tim mi je milija.

Radić. Zašto onda toliko vike, uzmi ju, pa Bog, — zar te neljubi?

Cvjetinić. O ljubi.

Radić. Il joj starac neće.

Cvjetinić. Hoće.

Radić. E pa? —

Cvjetinć. Al pod jednim uvjetom.

Radić. A! — dakle uvjetno spojenje! — A uvjet?

Cvjetinić. Stari je Benčić dobar, čestit čovjek, — al njekako stare žice. „Drage volje ću vam Ljubicu dati“ reče mi „jer ste mladić pošten, a Hrvat valjan.“ „Ali“ — dodao je „ljudi su ljudi, pa što je danas med, sutra može biti jed. — Muž i žena da budu složni, moraju

Digitized by Google

biti ravni t. j. svaki mora imati svoj groš u torbi. Gdje toga nije, tamo vrag peći grije. Pa šta si imala? Pa šta si donio? To je moje, a nije tvoje. O tom znâm dobro" nastavi „tako je i s mojom pokojnom, Bog joj daj duši lako, bilo. A da nebude s vami i sa Ljubicom tako, morate se izkazati najprije, da imate svoje gotovine il imovine najmanje pet tisućah forintih. Onda si ju uzmite." To je rekao starac. Mala ga zaklinjala, plakala, badava. Starac stoji tvrdo na svojem ko kamen, — a ja sam nesretan čovjek?

Radić. To je dakako vragometna kvaka. Hrvatski literat a — pet tisućah! Da si Šekpir, da su te vile dojile — nebude ti pomoći. — A šta tvoj stric — bogati podjašprišt —?

Cvjetinić. To je krasna nada. Znam da ću po njegovoj smrti liepu hiljadicu od njega dobiti — al sada sjedi na svojih cekinih, ko zmaj na zakletom blagu.

Radić (zamišljen). Hm! — Kako bi vrag? — (njetko kuca.) Slobodno.

Prizor 3.

Gjuro, Vladko, Lujo.

Lujo (otvara vrata, zvìždajuć, okrene se van vičuć.) Diana! — Diana! — vražja psino, gdje si? Diana!

Gjuro (Vladku.) Na zdravlje, evo napasti!

Vladko (hoće da ide.) Odoh!

Digitized by Google

Gjuro. Ne! ostaj za boga!

Lujo (unidje, pokloni se, metne šesir na stol, skida rukavice neopaziv Vladka.) Servus carissime! — Prošo sam kraj tebe, pa ti dodjoh u pohode (rukuje se sa Gjurom.)

Gjuro (smeten.) Servus! servus! — osobito mi je drago — osobito.

Lujo. Pa kako je? dobro jel' da je? (cifra se pred zrcalom.) Pa kako da nebude! mlad doktor, mlada praksa, mlade gospoje, ha, ha, ha! Zavidjam ti to ma foi zavidjam —

Vladko (Gjuri) Luda brbljavica!

Gjuro (Vladku.) Tako će nam svirati do sudnjega dana. (na glas) Ta i ti imaš svoju praksu!

Lujo (cifrajuć se svejednako.) He, he! — malenkosti — (ljutit) Gle magarca brijača, ošišo me ko kakva pudlića! — malenkost je ta moja praksa — al nesretna Diana — gdje je, bog zna.

Gjuro (pecavo.) Zar nevina ona božica?

Lujo (okrene se.) Nevina božica? ha ha ha — ti mi se rugaš! il neznaš gdje i kada živimo? (opazi Vladka.) A! gospodin Cvjetinić, naš ovjenčani pjesnik, mon compliment! — Oprostite, da pred vami u takovu žicu udaram — al šta ćete — ja sam nevjerujući Toma — ja sam realista! —

Vladko. Svaki po svojem!

Lujo. Da, ja imam svoja načela! — (njuška du-

Digitized by Google

han Gjurin.) čuješ Gjuro, tvoj duhan krasno miriši — daj mi cigaretu —

Gjuro. (Daje mu papir i duhan.) Evo ti svega!

Vladko. (Za sebe.) Liepa negdje ta načela!

Lujo. (Praveć cigaretu.) Merci! — a možel' u Zagrebu drugim biti nego materijalistom? — (Zapali cigaretu, pa se baci na divan.) Ne vjerujte mi, ja ga poznajem kao mačka miševu škuljicu, kao da mi na dlanu stoji. Zagreb je Pariz en miniature — pjesnička materialnost ili materialistička poezija, kako hoćete — tko njekoliko mjesecih ovdje žive, znade da Zagreb neleži u Arkadiji — a čovjek pjesnik kao vi gospodine! — badava će tražiti Lauru — van da svoje sonete zavije u savjetnički dekret!

Vladko. Vi dakako po sebi pravo govorite. Tko traži naći će, veli se — al glave moje, ako ste vi ikad Lauru tražili!

Gjuro. Ha ha, to za cielo ne! Uzdasi, suze et caetera to je Luji slaba hrana!

Lujo (smijuć se.) Živio! — bene dixisti amice! — al čuješ taj tvoj duhan je izvrstan — nu vjerujte, sad mi je Zagreb već fade — sve jadno i dosadno — sve (puhne dim) dim! dim! dim! Izpio sam sve njegove slasti ko čašu hladne limunade, a na cjedilu je ostala gorka koštica.

Vladko. Pa ste od hladne limunade nazebli.

Gjuro (ironički.) Koliko toj gorkoj koštici ima godinah.

Digitized by Google

Lujo (sa strane Gjuri.) Zmijo! (Gjuro se pokloni, Lujo na glas.) — Ne jedna mi kronička bolest ostala — dug čas. Slušao sam sve koncerte, sve predike kod sv. Katarine, pljeskô sam svim našim žalostnim komedijam i smiešnim tragedijam, brusio sam stoputa pete u bieloj i crnoj Reduti, Dvorani, streljani, počeo sam diplomatičko dopisivanje sa cielim udatim i neudatim ženskim svietom, no nije bilo ni krštenja ni proštenja, ni bala ni škandala bez mene, svršio sam trinaestu školu prefriganosti, načinio doktorat iz škandalozne kronike.

Vladko. O vi ste velik — čovjek!

Lujo. A šta sad? čuješ daj mi jošt jednu cigaretu — (ustane pa napravi i upali cigaretu.) A šta sad? — (metne ruku u džep, razkreči noge.) Kamo s tim prokletim dugim časom? — (puhne dim.) Sve je dim — dim dim! —

Vladko. Čini se, da u veoma čudnoj — maglovitoj atmosferi živite.

Gjuro. Varaš se Vladko! Lujo nije prijatelj eteričkih stvorovah!

Lujo (okrene se na peti.) Ha, ha! smijte se vi — eterička il necterička — zagrebačka je! — al mene to već davi. — Htio sam si kupit promessu.

Gjuro. Da dobiješ 250.000 for. — skromna željica. —

Lujo. Dà, da idem u Pariz, da si malo razigram živce. Htio sam ići u Meksiko.

Digitized by Google

Vladko. Da tamo študirate kanibalsku škandaloznu kroniku.

Lujo (puhne.) Fu! — he, he, he — bravo gospodine pjesniče — dobar vic — dobar — a propos — škandal vidite, — to me jošt drži u Zagrebu.

Gjuro. Daj se na politiku!

Vladko. Budite državnikom!

Lujo. Politiku? — dajte si mira! — bio sam lud — vikao sam „živio" da me još grlo boli — kortešovao sam — pa što od toga? — Njekoliko flašah vina, koje su se davno izkadile — politika? — ha, ha, ha, gledajte vaše uzke nespretne hlače, u kojih se potite do biesa, to je domorodstvo — ako nosite pošten, komodan kaput mjesto šarene surke — izdajice ste — budućnost domovine visi na crvenoj žnorici vaše surke — a radi nesretne Zvonimirove krune moraš dati, da ti uzke čižme kurja oka mrcvare — pa šta ćemo mi osobitoga — molim vas — ja nisam Švaba — nego sam Hrvat — al što neide, to neide — eleganca je eleganca, kako sviet, tako moramo mi. To je moja politika.

Vladko. Kod zagrebačke reštauracije ste drugčije vikali —

Lujo. E onda — al pustimo politiku. Avec permission, (Gjuro se nakloni — on pravi cigaretu, ide prozoru.) Diane još neima — herrliches aroma — à propos škandal, da vam jedan kažem. Njekidan sam se sa poručnikom šahiro —

Gjuro. Šahiro? — zbilja?

Digitized by Google

Lujo. Al pogodite zašto? —

Vladko. Valjda za kabanose!

Lujo. Jok! — za jednu pripoviedku iz zagrebačke kronike — tko izgubi, mora jednu pripovjedati. Ja ženialno igram —

Gjuro (smiešeć se.) O! znadem!

Lujo. Pa sam ga načinio mat!

Vladko. Je-li moguće?

Gjuro. Neobične sreće!

Lujo. Parole d' honneur — načinio sam ga mat, a on mi je pripoviedao historiju.

Gjuro (uzdise za sebe.) Pomozi bože! (glasno.) A?

Lujo. Vi poznajete tajnika Babića. Čovjek je živ i zdrav, pa ima liepu gospoju. U dvorani kod kadrile stari pije, a gospoja pleše sa drugim – neću reći s kojim gospodinom. On joj se dopada, on ima prijatelja doktora. „Za boga veli doktor Babiću, gospodine, vi ste bolestni!“ „Ja?“ će mu Babić. „Da“ opet doktor, „Ne“ opet Babić, pa da, pa ne, dok je doktor perkutacijom i auskultacijom starcu dokazao, da mu je bubreg otvrdnuo, da mora u varaždinske toplice. Starac mora živ i zdrav, hoćeš nećeš u toplice da lieči bubreg, a prijatelj doktorov pliva u veselju zabavah sa gospojom Babićevom kao bubreg u loju. — ha, ha, ha — šta na to — kako vam se dopada ta komedija? —

Vladko. Tako kao što onaj, koji ju je smislio.

Lujo. Vam je fantazija veoma čista!

*

Digitized by Google

Vladko. Bar takova nije, kao što u ljudih, što svoju ljagu svemu svietu nameću.

Gjuro. Naš Lujo je pravi arkiv grada Zagreba — al zbilja Vladko hoćeš-li danas u talijansku operu?

Vladko. Hoću — a ti?

Gjuro. I ja ću — što će se pjevati?

Lujo. Lukrecia — Lukrecia gospodo! — A to će biti prava slast — samo da Lukrecia — prima dona bude bolja — al signora Benedetti — to je škandal — ta grozno tralaliče.

Vladko. O! — ja mislim da je baš izvrstna pjevačica.

Gjuro (sa strane gledajuć Luju.) Svakako bolja nego altistka signora Manzini!

Lujo. Šta — šta? Ta vi ništa nerazumijete? — Manzini je angjeo, pjeva kao slavulj, superbe, maguifique, slušajte ju samo danas kao Orsina. (Stane pjevati ariju: alta iz Lukrecije agirajuć.) Scherzo bevo tra la la la la trala la . . . . . O božanstveno!

Gjuro. A! Manzini će danas predstavljati mužkarca, čini mi se, da te je kostim signore više nego grlo uznio. —

Lujo. Ah, ja bi tu Lukreciju stoputah slušao — al čuješ Gjuro. (Ogleda se na Vladka.) Ja bi ti imao dvie tri na samo reći.

Gjuro (neugodno.) Tako?

Vladko. Ja odoh! sluga — (uzme šešir).

Digitized by Google

Gjuro. Molim idi pa kupi za mene mjesto u kazalištu, hoćeš li?

Vladko. Hoću.

Gjuro (tiho Vladku.) Al za boga vrati se brzo, pa me izbavi toga čovjeka. (Vladko migne glavom.)

Vladko. Gospodine Biberoviću, sluga (pokloni se, odlazi, Gjuro ga prati do vratah.)

Lujo. S bogom! — s bogom! — sluga — osobito mi je drago bilo! (pokloni se više putah, za sebe.)

Hvala bogu, da je ta nesreća otišla — sad na juriš! —

Prizor 4.

Gjuro, Lujo.

Gjuro (dodje napred.) E! šta je? šta ti treba?

Lujo (metne ruku u džep.) Amice! — desetača!

Gjuro. Tebi — ta uvjek si bio pun novacah! — a šta gospodjica Ružićeva, ona gorka koštica, zar je taj izvor presahnuo?

Lujo (žalostno.) Jest amice! — total faché! total!

Gjuro. Kako to?

Lujo (češe se za uhom.) Hm, to je ciela komedija. Ja staroj velim — novacah treba — ona neda — ja, nek da, il da ću — a ona me otjera (ljutit.) Prokleta babo čekaj! pamtit ćeš ti mene, — al već sam se njekoliko osvetio — njezina psića Amitora — ti znaš, kako ga je milovala, tog sam izvabio, uhvatio — pa utopio — ha ha ha — a stara će plakati — pucati — ha ha ha.

Digitized by Google

Gjuro (prezirno se prene.)

Lujo (sve više ljut.) Al to nije dost — to nije dost (grozeć se prstom.) O čekaj stara zmijo, čekaj! Vidiš Gjuro, vidiš? (izvadi iz surke papire.) To — to ti je zlato, zlato velim ti.

Gjuro. A šta je to?

Lujo. Ti znaš, kako stara mlade ljude na stan vabi — ti znaš kako im ljubovna pisma piše.

Gjuro. Znam! al?

Lujo. A ja — ha ha ha — ja sam ti trčkao — tražio — njuškao — da se tih pisamah dočepam — pa sam dobio cielu antologiju ha ha ha! (premečuć pokazuje listove.) Vidiš — Nro. eins juratušu — „Predragi gospodine!“ — Nro. zwei kapitanu „Hochgeehrter Herr!“ Nro. drei praktikantu i tako dalje — (skoči, okrene se, djavolski se smijuć, držeć pisma u vis.) Ha, ha, ha čekaj babo, misliš ti da sam ništarija, da me možeš odtjerati kao kočijaša, baciti me kao izprešan limun. — Vidiš ova pisma ću ja prepisati i razturiti po svem gradu, dat ih u novine — ha ha ha, bit će škandala — škandala! (prene se.) Al dragi Gjuro desetača — ja moram danas signori Manzini platiti večeru!

Gjuro (trgne se kao da mu je došla misao, mirnije.) Znaš šta Lujo! clara pacta boni amici! Ruka ruku pere! I ja se imam osvetiti Ljubici Ružićevoj — više može biti, nego ti — ona mi je sreću pokvarila — ovimi pismi bi i sebe i tebe osvetiti i svoju sreću popraviti mogao. Daj mi ta pisma, prodaj mi ih (izvadi tobolac) evo ti za njih dvadeset forintih. Hoćeš?

Digitized by Google

Lujo (misli.) Hm! (plane.) Hoću! evo ih! (dade mu pisma, primi novce.) I još jednu cigaru (pravi si ju.) Hvala! s bogom — moram vrtljaru po vjenac, što ću ga Orsinu baciti. (odlazi.) S bogom! à revoir! (pjeva opet iz Lukrecije.) Scherzo bevo tra la la la (za vrati.) Diana! — vražja Diana (žvižda.) Gdje si? (pjeva opet.) la la la la la! (odè.)

Prizor 5.

Gjuro sam, zatim *sluga.*

Gjuro. I to je stvor, koj se čovjekom zove! fui! Al dobro je došao — pisma su zlata vriedna. (Metne ih u džep.)

Sluga (unidje.) Molim milostivi gospodine; vani čeka čovjek, rad je s vami govoriti.

Gjuro. Kakov čovjek?

Sluga. Njekakov kalfa.

Gjuro. Nek udje. (Sluga ode. Gjuro sjedne na divan.)

Prizor 6.

Gjuro. Marko.

Marko (unidje, nješta bojazljivo držeći šešir češe se za uhom, stane kraj vratah.) Dobar dan želim, milostivi gospodine doktore! —

Gjuro. Šta je dobra, tko ste, prijatelju? — — Ajte malo bliže.

Marko (ide njekoliko korakah dalje, za sebe.) Dobar gospodin — veli mi prijatelj (glasno.) Ja s dopuštenjem

Digitized by Google

govoreć, jesam Marko Uzorinac iz Koprivnice, gospodine doktore, — ja sam sin Martina Uzorinca — moj japica je bio pošten čovjek i meštar, kakvoga nije Koprivnica vidjela — sirota preklani je umro, bog mu daj duši lahko — svi ljudi su za njim plakali, moj pajdaš Ivić može to posvjedočiti.

Gjuro. To je sve liepo moj dragi, al pustimo pokojnoga japicu s mirom, — a kažite, što želite?

Marko (za sebe.) Dobra duša gospodin doktor — veli mi moj dragi (glasno.) Dakle: ja sam s dopuštenjem govoreć, Marko Uzorinac.

Gjuro (nješto nestrpljivo.) Znam — znam — dalje.

Marko. Ja sam krznar — da kažem krznarski djetić u Novojvesi kod Haramičića, ako imate milost poznati ga — poštena duša — bome poštena —

Gjuro. Nepoznam ga — (izvadi sat, pa ga gleda.) Al brzo — brzo — ja imam još kod bolestnikah posla.

Marko (za sebe.) Dragi Bože kako bi samo našarafio. (glasno.) Dakle: s dopuštenjem govoreć: Haramičić ima kuću i grunt — i Jelicu. Ja tu Jelicu imam rad — a i stari Haramičić me ima rad — pa o božiću mi kaže: Neboj se Marko, moja Jelica ti nefali. Joj kako sam onda veseo bio — milostivi gospodine doktore — toga si vi dopuštenjem govoreć, predstaviti nemožete, — a Jelica — ti moj bože, — ta je skakala kao mlado ždriebe. —

Gjuro. Ali za boga brzo, brzo prijatelju!

Marko (za sebe.) Opet mi kaže prijatelju — po-

Digitized by Google

štena duša (glasno.) Al se nismo dugo veselili. E šta ćemo. Čovjek veli a Bog dieli. U sriedu je došao pandur sa ceduljom, da idem na magistrat. Tamo su mi rekli, da je zapovjed od Verbkomande, da moram pod pušku — da moram u soldate (tužno.) O ja nesrećan čovjek, — a Jelica sirota, — ta plače i plače, — oh ja nesrećan čovjek. —

Gjuro. E pa šta ću vam ja?

Marko (češe se za uhom.) Hm! — — — ja sam Jelici reko: Kako Bog hoće! drago diete — puška nefali. Ali Jelica veli: Znaš šta Marko, idi gospodinu doktoru Radiću, taj je pri vizitaciji. On je pošten čovjek, — pošten Hrvat — ima dobro srce — o ja ga poznam.

Gjuro. (Ljubopitan.) Ona me pozna? — Kakva je to Jelica?

Marko. Pozna — pozna — ona služi kod frajle Ružićeve — sirota — baba je živi vrag.

Gjuro. A sad znam! (Za sebe.) Gledaj djavolicu!

Marko. He! rekoh, Jelice s velikom gospodom nije dobro trešnje jest — s te melje neće kruha biti. Idi, idi samo, rekla je, pa moli ga liepo, da načini, da nebudeš soldatom. Pa tako sam došao premilostivi gospodine, da to njekako našarafite — bogme bunda nova nefali, — ja se nebojim, ali osam ljetah profunta jest — to je gorka pogača, — zato liepo molim premilostivi gospodine, — ovdje sam donio tri škude, — imam ih od japice — Bog će vas naplatiti — a bunda nefali.

Digitized by Google

Gjuro. (Za sebe.) Pošten momak! (Na glas.) Držite svoje škude — ja mita neprimam. — Jeste-li kako bolestan?

Marko. Ne hvala bogu — živ i zdrav.

Gjuro. E! to je zlo kume!

Marko. E! to sam i ja Jelici reko. A ona: moli samo gospodina doktora. Kad znadu doktori načinit, da čovjek umre, zašto nebi znali, da bude bolestan.

Gjuro. (Smije se.) Ha ha ha tako? to je liepo?

Marko (za sebe.) Al sam bedast!

Gjuro (pristupi bliže.) Držte se ravno — kao soldat.

Marko (izravna se, za sebe.) Oh strašno sam bedast. — Već me ima!

Gjuro. Kriepka stasa, — marširajte malo!

Marko (maršira njekoliko korakah.) Već me ima — Kako mi se sveti.

Gjuro. Noge sasvim jake. — Dišite.

Marko (diše.)

Gjuro. Silnije, silnije —

Marko (diše silno, da mu se grud nadima.) A!

Gjuro. Sasvim zdrav — (uzme novine — drži ih pred Marka) Možetel te čitati?

Marko (klima glavom.) Bogme nemogu!

Gjuro (drži novine bliže.) A ovako!

Marko (klima glavom.) Nemogu!

Gjuro. Kako je to?

Marko. Ja neznam čitati.

Digitized by Google

Gjuro. Ha, ha, ha! tako. (izvadi knjižicu, piše za sebe.) Marko Uzorinac nesposoban radi slaba vida!

Marko (za sebe.) Aha — sad me zapisuje, s bogom Jelice, — puška nefali ah!

Gjuro. Sad možete ići s bogom. Kad dodjete na magistratu pred mene, recite, da slabo vidite, jelste! čuli? a mučat!

Marko (neodlučan.) A ja neću morat pod pušku?

Gjuro. Idte samo mirno kući. Nebojte se.

Marko (radostno.) Oh! predrag — premilostivi gospodine doktore — bunda nefali — bog vas blagoslovi — vi svojim hoćete dobro — oh hvala (klanja se do vratah) — hvala liepa — a moja Jelica — s bogom — sluga — bunda nefali. (ode.)

Prizor 7.

Gjuro, Vladko.

Vladko (unidje, dok Marko odlazi.) Evo biljetah! (sjedne.) Al reci mi Gjuro, kako si se s tim Biberovićem sprijateljio?

Gjuro. Na nesreću smo bili u gramatici konškolarci. Onda smo se razdielili. Ja sam išao napred — a njega je tertia ex omnibus obustavila. Ostavio je školu, bio u kojekakvih zavodih, postao agentom, da kazali su ljudi, da je za Bachovanja javno mnenje iznjuškivao. Novacah je imao kao blata, to je istina, al odkud, to se nezna. U svih je družtvih, na svih zabavah,

Digitized by Google

nosi se po žurnalu — ja mu se ugibam, al on nepusti čovjeka, pa se svud nameće.

Vladko. A što je sad? — šta radi?

Gjuro (legne rameni.) Šta je? Moralni fakin — šta radi? To pitaj stare bake zagrebačke.

Vladko. Dà, ima te gube dosta u nas. — To je ona trublja, kroz koju vrag crne i lažne glasove po svietu o nami trubi. —

Gjuro. Pusti to smeće — govorimo radje o tebi. —

Vladko. Ah brate tu ima malo razgovora.

Gjuro (zamisli se, nagne glavu, dube po džepovih.) Hm, hm! — kako bi vrag — zar nebi nikakve pomoći bilo. (uhvati papir u džepu, plane, izvadi papir) A! — kako ti se djevojka zove?

Vladko. Benčićeva!

Gjuro. E ne to! krstno ime kaži — krstno!

Vladko. Ljubica!

Gjuro. Ljubica? zbilja Ljubica! (skokne k Vladku, grli ga.) Živio! — živio kume — još nismo propali — možebit — ha ha ha — dà, dà, tako ćemo —

Vladko. Al šta ti je za Boga?

Gjuro. Šta? — Ljubicu ću ti prišišati — ha, ha, ha, možebit, — o pukla mi je misao u glavi — prekrasna — al težka — težka — ništa zato; audaces fortuna juvat.

Vladko. Al reci za Boga kako?

Digitized by Google

Gjuro. Toga netrebaš znati. — Nu jedan uvjet ima, jesil čuo?

Vladko. Koji?

Gjuro. Sliepa subordinacija mojoj zapoviedi, bez pitanja, umovanja, prigovaranja. Hošli? — (pruži mu ruku.

Vladko (neodlučno.) Ali —

Gjuro. Nikakov ali — hoćeš — nećeš, dà — ili ne? —

Vladko (stine Gjurinu ruku.) Hoću!

Gjuro. Živio! tako valja — a sad naperi uši, pa slušaj zapovjed tvoga absolutnoga gospodara ad hoc (zamisli se, pa mrmljajuć broji na prste.) Hm! — hm! (klima glavom. Broji na prste.) Dà! — pro primo: gospodin Vladko Cvjetinić pleno titulo hrvatski literat preselit će se odmah u stan gospodične Ružićeve, osobite ljubiteljice pjesničtva, — pro secundo: gospodin Cvjetinić nesmije pred nijednom osobom više nego krstno ime drage i želju oženit se, kazati — pro tertio: nesmije gospodin Cvjetinić do dalnje naredbe pohoditi koga, — pro quarto: nesmje nikakvih pisamah u svom stanu primiti, pro quinto: pohoditi će ga samo doktor Radić, al kad bude na samu — a to će mu gospodin Cvjetinić naznačiti postaviv cvietnjak s bielom ružom na prozor. Punctum. Ova provizorna naredba valja, dok se autonomija gogospodinu Cvjetiniću nepovrati. Tko grieši proti ovoj naredbi kaznit će se gubitkom gospodjice Ljubice Benčićeve.

Vladko. (U čudu.) Al čovječe!

Digitized by Google

Gjuro. (Uhvati ga za ruku, i tura prema vratima.) Ništa! — sic volo, sic jubeo, sic impero — Allons enfants — allons (Izturi zapanjenoga Vladka).

Prizor 8.

Gjuro sam, kašnje sluga.

Gjuro. Ha ha ha! — Gjuro sad skupi ono soli, što imaš u glavi — da začiniš vražju kašu — (izvadi sat). Deset i pol — a, tu treba na posao. (zovne) Janko, Janko!

Janko. (Udje.) Zapovjedajte premilostivi gospodine!

Gjuro. Kakov premilostivi — okani se toga, gospodine doktore reci — pa bog! Najprije da mi se neopiješ, jesi-li čuo?

Janko. O! — — —

Gjuro. O! da da — znam ja svoje ljude! — ako me tko potraži, reci, da sam od tri do pet satih po podne kod kuće — daj mi surku. (Janko ode, izvadi iz ormara surku, Gjuro svlači spavaću haljinu. Janko oblači mu surku.) Jesi li razumio od tri do pet — (oblači rukavice) Da dodje ona sirota opančarica s potoka, reci joj, da ću u dvanajst onamo doći — (uzme klobuk odlazeć.) Dakle od tri do pet! jesi-li čuo?

Janko. (Pokloni se.) Jesam premi — — to jest gospodine doktore! (Gjuro ode.)

Janko (sam, držeć spavaću haljinu.) Hm! — žedja me mori — e pa šta — zašto je ona bedasta tablica na

Digitized by Google

vratih; tko dodje nek si zapiše ime — hm! — polić staroga nebi škodila — al ne ne! — doktor bi vikao — hajdmo rakijašu!

Promiena (za promjene dekoracije mora se zastor svakako spustit. Kad se pozorište opet otvori, vidi se predsoba ukusno uredjena. U sriedini su vrata velika. U treće kulise s desna i lieva pokrajna vrata. Na desno s preda prozor, na lievo naslonjač, stol prostrt sagom, na njem kutica i stajaće zrcalo S traga više stolicah. U kutu s traga na desno držalo za odieću (Kleiderstock) na njem haljine i krinolina bielim ruhom pokrivena.)

Prizor 9.

Ljubica Ružićeva, zatim *Jelica*.

(Ljubica sjedi u naslonjaču. Iz otvorene kutije vadi kadkad ličilo, pa si liči lice i obrve, kadkad si gladi vlasulju svoju.)

Ljubica (vikne ljuto.) Jelice, Jelice — jesi-li čula, Jelice?

Jelica (izleti iz lievih vratah.) Zapoviedate milostiva gospodično!

Ljubica. Jesi-li bila u novinah — je-li tko moga Amitora našao. —

Jelica. Bila sam kod „Agramerice," kod „Domobrana." —

Ljubica. A kod „Narodnih Novinah" nisi bila — je-l da nisi?

Jelica. Bila sam i ondje — al nigdje ništa. Tri dana su već sve zagrebačke novine oglasivale, tko donese Amitora, — dobit će petdeset forintih — al još ga neima.

Digitized by Google

Ljubica (polu plačuć.) Ah moj Amitore! — moj siromašni Amitore! — nećeš više u svojoj posteljici spavati. (Jelica hoće da ide u lievu sobu.) Čuješ Jelice! (Jelica se vrati.) No! — a kako se veli, prostakinjo jedna — kad se pita — gdje si se poštenja naučila — misliš da si medju svojimi krznarskimi djetići kod svetoga Ivana? —

Jelica (smetena.) Oprostite gospodično. —

Ljubica (krikne.) Milostiva gospodično se veli, jesi čula, prostačka vjero?

Jelica. Što zapoviedate milostiva gospodično. (za sebe uzdišuć.) Ah pomozi mi dragi Bože?

Ljubica. Po podne idi opet u novine — pak pitaj — a sutra opet — jesi-li čula? a sutra po podne opet — jesi-li doniela kapu — à?

Jelica. Nisam jošte milostiva gospodično.

Ljubica. A zašto nisi, liena vjero jedna?

Jelica. Ta ja sam tek ušla u sobu, kad ste me zvali natrag — milostiva gospodično!

Ljubica. Šta — šta? ti ćeš se s menom pravdati — pravdati ti bezsramna prostakinjo? Ona se pravda — hvali bogu da možeš gospodski kruh jesti, da si u nobl kući, — il ako su ti kuruzni žganci kod japice sladji — nosi se — nosi se ništarijo. — Donesi mi kapu jesi-li čula?

Jelica (odlazeć na lievo, za sebe.) Ah gorak je taj gospodski kruh!

Digitized by Google

Ljubica. Hm! vidiš ništariju — pravdat se — (vikne.) Jelice — Jelice!

Jelica (iztrči.) Zapoviedate milostiva gospodično!

Ljubica. Je-li me tko tražio u jutro?

Jelica. Ah jest! zaboravila sam. —

Ljubica. Vidiš — a ona ništ nekaže — a gdje ti je luda pamet bila — tikvo jedna!

Jelica. Nisam se ufala.

Ljubica. Zašto? tko je bio? — nu govori!

Jelica. Bio je ovdje gospodin Biberović —

Ljubica. Pak šta hoće lopov?

Jelica. Kazao je, da je došao — (ustručava se.)

Ljubica. No?

Jelica. Da — da — vam čestita, jer ste upravo petdeset godinah navršili —

Ljubica (ljuta). Šta — šta — ja — petdeset godinah? — ti mi se rugaš ništarijo. —

Jelica (bojazljivo) Ali molim —

Ljubica. Marš — poberi se — brzo — kapu donesi — (Jelica ode.)

Ljubica. Lopov jedan — lopov — okrast me — prevarit me — a još se smijat — tepac jedan? (Vikne.) Jelice! no — jesi-li gotova?

Jelica (iztrči noseć kapu modrimi vrpcami urešenu.) Evo milostiva gospodično!

Ljubica. Bedasta vjero! — šta si doniela? — misliš, da sam baba kakova?

Jelica (za sebe.) A bome jesi!

Digitized by Google

Ljubica. Šta mrmljaš? a? — ajd — onu crvenu sa ružami, jesi-li čula?

Jelica (za sebe odlazeć.) To će biti sieno za gusku!

Ljubica. Hm — još nikoga neima, — još nikoga — (gleda sat) pol dvanaeste! — vražja cura još neide — Jelice — no?

Jelica (izadje sa kapom, ružami i crvenimi vrpcami uresenom) Evo milostiva gospodično!

Ljubica. A kako to držiš — misliš da je to repa ili zelje, ti i onako nisi nego za filjarku. (Iztrgne i metne ju na glavu.) Sad ajd postavi se k prozoru, pa gledaj tko ide. (Jelica ide k prozoru.) E! — hodi malo ovamo, pak mi pomozi — (Jelica prikopča kapu k vlasulji.)

Jelica (naravnajuć.) I opančarica s potoka je ovdje bila. —

Ljubica (gledajuć u zrcalo.) Da ju čekam na mjenicu, je-li?

Jelica. Da! plakala je pol sata.

Ljubica. Vraga ću čekati! — ako još jednom dodje, baciti ću ju van — nek plati, il će doći eksekucija! (hoće sama naravnat kapu, vlasulja i kapa idu na krivo.) Bedasta tikvo, što si načinila. (Gurne ju.) Marš — k prozoru!

Jelica (taruć si suze ide k prozoru i reče za sebe.) Ah majko božja, izbavi me!

Ljubica (sve ravnajuć cviće i ogledajuć se u zrcalo.) No tko ide?

Jelica (gledajuć.) Gospodin?

Digitized by Google

Ljubica (živo.) Mlad?

Jelica. Star.

Ljubica. Luda! — a nitko više?

Jelica. Mudrovićka — ona stara ružna baba.

Ljubica. Muči ludo klepetalo? tko te za to pita? — a sad?

Jelica. Oficir.

Ljubica (živo.) Ah! (metne sat i lanac, da se vide dobro, a i prstenje na rukuh.) Mlad?

Jelica. Mlad i liep — al

Ljubica. No?

Jelica. On neide sam — prati mladu liepu gospodičnu —

Ljubica (lupne nogom za sebe.) Skrhala si vrat! (Glasno.) A sad?

Jelica (gledajuć van, nasmiehne se, pamigne glavom.) Sad — sad?

Ljubica (opaziv to.) Koga pozdravljaš — govori? Kako ti smiješ koga pozdravit?

Jelica (smetena.) Mladoga juratuša — sina našega susjeda. —

Ljubica. Čuješ — čuvaj se — ako te još jedanput vidim — otjerat ću te — a sad?

Jelica. Sad?

Lujo Biberović (vikne s ulice.) Servus — servus — **Jelice — recite svojoj staroj aždaji, da ju Amitor — sladki Amitor liepo pozdravlja — ha, ha, ha! — on je**

*

Digitized by Google

išao u hladne kupelji — ha ha ha! — Servus, sladko diete! (Čuje se kako talijansku ariju Orsina pjeva.)

Ljubica (težko dišuć skokne, od ljutine sgrče pjesnice, potrči k prozoru, gurne Jelicu. — Trčeć.) O! — lopove! — lopove! — taj — taj — taj tepac — taj takin — ta ništarija — on je — o moj sladki Amitore — o — (hoće da vikne iz prozora.)

Jelica. Nemojte za boga gospodično — mlad liep gospodin ide k nam.

Ljubica. Ide — ide? stoji-li dobro moja kapa — ha — zbilja ide? — (živahno ide, sjede u naslonjač, ogledne se u zrcalo, zatvori kutiju, metne sat, lanac na ogled, uzme u ruku knjigu kan da čita, al gleda željno vrata.) Aha koraci se čuju! (njetko kucne na vrata.) Da vidimo! — Slobodno!

Prizor 10.

Ljubica, Jelica, Vladko.

Vladko (unidje, pa se pokloni.) Ako se nevaram milostiva gospojo —

Ljubica (pokloni se sladko, za sebe.) Liep momak! (kad kaže gospojo, malo se prene, glasno.) Gospodično!

Vladko (nješto smeten.) Pardon! Vi dajete milostiva gospodično sobu za neoženjena čovjeka u najam. A takov sam ja Vladko Cvjetinić, po zvanju literat hrvatski. Moje zvanje je takovo, da vas ni najmanje smetati neću, samo bi se i meni mira i udobnosti htjelo. —

Digitized by Google

Ljubica (za sebe.) Kako liepo govori! — pa kako zdrav i živ! (dižuć se glasno, metne koketno knjigu na stran, da joj se prstenje vidi.) O! zato se nebrinite gospodine! (Jelici.) Jelice! al daj gospodinu stolicu drago diete!

Jelica (za sebe noseć stolac.) Stara zmija mi kaže drago diete — da sad (postavi stolicu, glasno.) Izvolite gospodine!

Vladko (opazi Jelicu malo se nasmjehnu, ova pocrveni i pokloni se.) Hvala liepa moja draga!

Ljubica opaziv to, ljuto šiba očima na Jelicu iza ledjah Vladka, koji je medjutim sjeo, pokazuje prstom vrata, nek izide. Jelica ode.)

Prizor 11.

Ljubica, Vladko.

Ljubica (sladko, koketno, opet sjedne.) Dà kako rekoh, zato se nebrinite gospodine Cvjetiniću. Kuća je mirna, ja, Jelica, dvie služkinje i sluga — jedini smo ljudi u ovoj kući. Soba je udobna a ukusna. Ljeti imate liep vrt, a to će vam kao pjesniku osobito drago biti. — (Vladko se pokloni.) Vi možete raditi, šta vam je volja. — (koketno.) Mladoj se gospodi hoće slobodice.

Vladko. O! molim!

Ljubica (koketno pustiv se sasvim u naslonjač, a pruživ noge na klupčicu, grozi rukom.) O znam ja to — znam. Vidite toga sam se uvjek grozila. Imala sam se šest putah udat — al bojala sam se, pa ostah radje sama. (nasloni se na desnu ruku, lievom igra se satom i lancem.) Al

Digitized by Google

prema Vam ću biti snosiva — veoma snosiva — pjesniku mora se svašta praštat —

Vladko. Hvala unapried gospodično! al pjesnici nisu tako griešni ljudi, kako mislite. —

Ljubica (lupkajuć nogom, rukom gladeć svilenu haljinu.) O ne! ja nemrzim pjesnike — ja ljubim pjesničtvo. Velika za mene sreća vas je amo namjerila. Željna sam družtva, pa moram družtvo bježati. Jer ove prazne fraze, ove zlobne klevete, ova fina šuplja komedija naših salonah mi je dosadila. Nigdje duha, nigdje srca, oh to je grozno! Jel da je tako?

Vladko. Drago mi je, da se s vama na dlaku slažem!

Ljubica (složi ruke, nagne glavu.) I tako vam samujem! — sa svojimi knjigami. — Al knjiga ah (uzdiše) to je mrtvo slovo — a srcu se hoće života. Vidite to me nuka, da koga uzmem na stan, jer služinčad — ces sont des bêtes! da bar ljudsko lice vidim. (Smiešeć se.) Dakako neprimam svakoga, već koj mi oku godi, koji mi je simpatičan, kao što — (nagne glavu) vi na primjer!

Vladko (pokloni se.)

Ljubica. Al do sad sam biruć nesretna bila. A kako ne? Naša mladež. Djak znade samo za vanjsku simpatiju — il pije, puši, karta se. Činovnik to je personificirani egoizam, a vojnik se — tà to i sami znate — sa ženom od trideset godinah slabo zabavlja — tomu se hoće mladosti. Jel tako?

Digitized by Google

Vladko. Vaša duša je mlada, gospodično — mladja nego mnogih naših salonskih kraljicah.

Ljubica. A! — vi znadete i laskat gospodine pjesniče! (grozi se prstom.) Čuvajte se! sladke rieči mogu nam koješta u životu ogorčiti!

Vladko. Ja istine nikad netajim.

Ljubica. Al pardon! — mi smo počeli o sasvim prozaičkoj stvari, o stanu — pa predjosmo na poeziju. Šta ćete mojoj nesretnoj sanjarskoj naravi. Kakova sam, takova sam. (ustane, makne naslonjač.) Nu sad ćemo u živo! (Vladko ustane.) Računi moraju čisti biti, jer hoću da vas svakako svojoj kući privežem — (pokloni se a pokazuje desna vrata.) Izvolite!

Vladko (hoće da ona ide napred.) Molim! (ona ide otvarati desna vrata. Vladko za sebe.) Fina žena.

Ljubica (otvori vrata.) Evo vam budućeg stana — (pogledne.) Mili vam se?

Vladko. Sasvim! a —

Ljubica (zatvori opet vrata.) Ciena? O zar mislite da sam lakoma? -- (koketno.) Jesam i nisam! Stan, svietlo, grijanje, pranje, zajutrak, poslužba na mjesec osam forintih!

Vladko (u čudu.) Samo — osam?

Ljubica (smijuć se.) Da! ha ha ha — a povisit vam najmovine neću. Hoćemo-li dakle? (pruži mu ruku.)

Vladko (uzme ruku.) Hoću, i to sutra! (poljubi ju u ruku pa se pokloni.)

Ljubica. Živio! s bogom — a revoir! al nerecite

Digitized by Google

za boga svietu, da ste staru djevojku u ruku poljubili, jer zagrebački jezik je brži nego telegraf ha ha ha ha — s bogom — s bogom! (pokloni se, Vladko se pokloni pa ode. —)

Prizor 12.

Ljubica sama.

(Dodje do sried pozorišta.)

Živila Ljubica! — golub je ušao u tvoju mrežu! Taj neznade jošte, što ti znadeš; taj nije ogrizao jabuke spoznanja, taj nezna što je sviet. Držat ću ga, skovat mu lance iz onoga blaga, što mi sreća dala — da, moj mora bit sav i čitav. Ha ha pokazat ću vam svim, da je dan danas istina: gdje novca ima, da je tamo i slast i mladost!

(S ulice se čuje glas drotara.) „Dratovat — stare lonce — stare lonce — dratovat“ (Ljubica se trgne, lupne ljutita nogom pa vikne.) Do vraga! (Zastor se spusti.)

Konac prvoga čina.

Digitized by Google

Čin drugi.

(Soba u Ružićeve kao na koncu prvoga čina, na stolici na desno stoji škatulja, u njoj ružičast šešir ženski.)

Prizor 1.

Jelica (sama. — Meće biele zastore na prozor, a skida stare; pjeva polagano):

Na lievoj strani kraj srca
Leži mi težka ranica
Ha — ha — ha —

Ah! — dragi bože moj — tko staru ženu služi, kao da vraga služi, nikad mira, nikad pokoja, — trči svaki dan u sve novine, je-li se Amitor već našao — gospoda mi se u redakciji već smiju. —

Ah! pa kako me mrcvari, od kad je mladi gospodin pjesnik ovdje na stanu — nesmiem ga pogledati, nesmijem mu riečce kazat — odmah stara viče kao svi vrazi. Dobar čovjek taj mladi gospodin — a liep je — krotka dušica. Žao mi ga je, stara ga drži kao škanjac ovčicu — škoda bi ga bilo, da ga stara namadjari. Pisala mu nije jošt, kao što onim drugim — deset ih je bilo od Gjurgjeva, a sad će skoro biti Kraljevo, a svim je pisala — strašna baba! — Da se nesrami! Ka-

Digitized by Google

petan ha ha — taj joj se u brk nasmijao! — Juratuš joj je sa svojimi pajdaši po noći strašnu mačju muziku načinio — i toga više. — A stara ipak nije s mirom. — Gospodin Lujo — no taj je najduže ostao — dala mu je zlatnu uricu, prstenje, novacah, platila mu je duge, a on je jošte krive mjenice na nju načinio! — A sad — sad ima Cvjetinića — škoda bi ga bila — ah! stara ima novacah kao blata — premamit će ga — e novac je vrag! — pak upravo takovoj grdobi je Bog punu vreću dao! Zašto ne meni — e da mi ih je! — onda bi dobro bilo, onda nebi moj siromašni Marko Šimuncem kožuha krpao — onda bismo gospodski živili ja i on. — (Ide ovo govoreći sve bliže škatulji.)

Pak bi se vozikala, i na bale išla — i u teatar išla — pak bi se liepo odievala — da vidimo! — (otvara škatulju, izvadi šešir.) Liep je! Baš ga je maršandmodica doniela. — (metne ga na glavu, ide pred zrcalo.) Bog me baš kao za mene, a ne za staru ženu — baš! — pa bi se šetala. — (Šeće će gledajuć se u zrcalo.)

Prizor 2.

Jelica, Gjuro.

Gjuro (unilazi, da ga Jelica nevidi; za sebe.) Biela ruža na prozoru! — staroga vraga neima kod kuće! — A Jelica! — u dobar čas.

Jelica (sve se u zrcalo ogledava.) Pa bi se šetala, a mlada gospoda bi se klanjala — a ja bi im se zahvalila — o klanjali bi se — bi — ja nisam ružna — to

Digitized by Google

mi je već mnogi mladi gospodin rekao, pa me je prsti štipao u lice — (Šeće se gospodski pred zrcalom, u to se Gjuro došuljao, pa ju uštine iznenada u lice.)

Jelica (vrisne, a šešir padne.) A! gospodin doktor!

Gjuro (metne prst na usta.) St! Marko će u soldate.

Jelica (u strahu.) U soldate! ah — hoću — hoću — al neće — u soldate! (malo se osviestiv, složi ruke moleći.)

Oh! — dragi — sladki gospodine doktore — nemojte za Boga — neučinite toga — molim vas, liepo vas molim, budite milostivi — smilujte se, izbavite nas — sve ću — sve ćemo učiniti, — sladki gospodine doktore!

Gjuro. Hm! — moja draga to je težka stvar (ogledajuć se.) Neima stare kod kuće?

Jelica. Neima, za jedan sat će se vratit.

Gjuro. E dobro dakle! učinit ću to, Marko neće pod pušku.

Jelica (vesela.) O! hvala vam, hvala!

Gjuro (uštine ju u lice.) Ali — (kihne.)

Jelica (ide njekoliko korakah natrag.) Na zdravlje! — Ali? —

Gjuro. I vi mi morate nješto učiniti — inače — (kihne) hvala! — prokleta hunjavica!

Jelica (bojazljivo.) Ja?

Gjuro. Nebojte se draga! — (izvadi pismo.) Vidite ovo pismo?

Jelica (migne glavom.)

Digitized by Google

Gjuro. Ovo ćete odmah po podne vašoj gospodarici predati, — jeste-li razumjeli? — Ako vas zapita od koga je, recite, da ga je poslužnik donio, — a ova papir, dajte joj takodjer, pa recite, da ste ga našli kod gospodina Cvjetinića, (predade oboje.) Jeste-li razumieli?

Jelica. Jesam, jesam! (za sebe.) Koji je to bies! meni se čini —

Gjuro (tiho.) Pa recite, da se pod večer gospodin Cvjetinić uviek po sobi šeće pa uzdiše „O Ljubice! Ljubice!“ (kihne.)

Jelica (živahno.) O! — to je i onako istina — gledala sam višeputah kroz njegovu ključanicu — a on sve uzdiše „oh Ljubice moja!“ (za sebe.) Već ga ima stara!

Gjuro. Al šutit! (hoće da ide na desna vrata. Izvana se čuju koraci, zatim „Jelice, Jelice!“)

Jelica (prenuv se.) Joj! — stara ide — za boga!

Gjuro Stara? Do vraga! Treba pete brusiti — ajde u Vladkovu sobu — (hoće unići, al su vrata zaključena.) Do vraga! — Odnio ključ — al je lud (i kihne.)

Jelica (pobere brzo šešir, metne ga u škatulju, čuje se „Jelice! pasja vjero!) Oh joj — šta ćemo — hvala bogu da je tako debela — al

Gjuro (hoće na lieva vrata.) Ovamo! (kihne.)

Jelica. Ne! za boga! — a, ovamo! (pokaznje na haljine u kutu.)

Digitized by Google

Gjuro. À! pod krinolinu! — Dobro! (on se sakrije pod krinolinu, da mu od ozgô može glava van virit. Ona ga pokrije, pa ostaje plaha pred haljinami, u to se vrata otvore. Ljubica ljuta unidje.)

Prizor 3.

Ljubica, Jelica, Gjuro.

Ljubica. A gdje si bila vražja vjero! — šta si gluha — ja vičem — vičem — a ona ništa — gdje si bila?

Jelica (bojazljivo na lievo pokazujuć.) Ja — ja — tamo — (Gjuro kihne.) Na zdrav — (i ona tobož kihne.)

Ljubica (gleda ju.) Tko je kihnuo, à?

Jelica (bojazljivo.) Kihnuo? — ja — ja sam kihnula?

Ljubica. Luda glavo — kihne — pa si sama kaže na zdravlje. (Gjuro opet kihne skrijuć glavu pod krinolinu. I Jelica za njim tobož kihne.) Sad ajd k vragu s tvojim kihanjem. — Svlači me! — no

Jelica (bojazljivo ide prema njoj, gledjuć noge Gjurine za sebe.) Oh! te nesretne čizme! (skida klobuk i mantilu Ljubici.)

Ljubica. Je-li me tkogod tražio? — Jesu-li Amitora našli?

Jelica. Amitora nisu našli. — Gospodin Cvjetinič —

Ljubica. Hoće-li doći k objedu.

Digitized by Google

Jelica (Metne haljine na držalo) Hoće!

Gjuro (poviri medjutim glavom iz krinoline, da ga Ljubica nečuje.) Dobar tek amice Vlaiko (kihne.)

Jelica (smijuć se kihne takodjer tobože.) Doći će za cielo! — ali — (izvadi iz pregače pismo.) poslužnik je ovdje bio, pa je donio pismo (dadne ga Ljubici.)

Gjuro (poviri glavu opet.) Aha!

Ljubica (gledajuć nadpis očalinom.) „Gospodični Ljubici Ružićevoj ovdje". (razpečati ga, traži podpis) (za sebe.) Neima imena! (glasno.) Od koga je?

Jelica. Neznam! — Nije ništa rekao!

Ljubica. A kakov je broj imao poslužnik?

Jelica. Broj — nisam ga gledala!

Ljubica. Gdje su ti oči bile — sliepa vjero! — idi gledaj u kuhinju! a Juriću reci, nek donese iz pivnice četiri flaše muškata — jesi-li čula. —

Jelica (bojazljivo gledjuć krinolinu za sebe.) Ah! šta sada doktor! (ode.)

Gjuro (iz krinoline da Ljubica nečuje.) Na zdravlje! evo me u škripcu — ustavno gospodstvo krinoline ajde de — to nije zlo — al interniran biti u krinolini, to je vražja stvar! (drži si nos rubcem.)

Ljubica (medjutim sjedeć u naslonjaču motri pismo.)

Prizor 4.

Ljubica. Gjuro.

Ljubica (stane očalinom čitat pismo.) Da vidimo! „Milostiva gospodično! Ja sam Cjetinićev najveći prijatelj!" (živahno.) À!

Digitized by Google

Gjuro (pod krinolinom.) Aha! incipit — hoće-li?

Ljubica (čita brže.) „Oprostite da vam pišem, al kao njegov prijatelj moram. On je plahe naravi, ima svoje mušice, on vam nebi nikad istine rekô — al meni je povjerio sve“ (živahno.) Dà, da! (čita dalje.) Vi niste više mladjahni!“

Gjuro (za sebe iz krinoline.) Već babetina — ut figura docet!

Ljubica. Lopove!

Gjuro (za sebe iz krinoline.) Liepa hvala!

Ljubica (čita.) „Al svojimi duševnimi vlastitostmi, svojom ljubeznosti privezali ste ga k svojemu srcu.“ (klikne.) Ah! — viktoria! (čita još jednom.) „Privezali ste ga k svojemu srcu.“

Gjuro (za sebe iz krinoline.) Živio Gjuro, recept je dobar!

Ljubica (čita brzo.) „On neće, da vam to kaže. Imetka neima — a vi ste bogati: Tako vas nebi nikad htio uzeti, jer mu se to po njegovu mnienju nedostojno čini. Evo vam moga savjeta! — Zapišite mu odmah — i predajte mu šest tisućah forintih. Tražite najprije poštenu rieč od njega, da će vam ovu želju izpunit. Nu izpitavajte ga prije sama, nespomenite imena za boga, drugčije je sve propalo. To vas svjetujem ja, njegov i vaš prijatelj.“ — (Ljubica ustane, veselo šeće se tamo amo.) Ah! dakle ipak istina! Dà moj će bit! — o da! to je istina! čovjek, koji je to pisô, poznaje ga —

Gjuro (za sebe iz krinoline.) I te kako!

Digitized by Google

Ljubica. Ha ha ha! — plah je — nepoznaje ženskoga svieta —

Gjuro (za sebe izza krinoline.) Vraga nepoznaje!

Ljubica. Našô je ženu — obljubio ženu!

Gjuro (za sebe.) Al ne tebe — staro klepetalo.

Ljubica (stane.) Al da je to pismo sam napisao? — Tim bolje! — Ako je to prevara? — Ne, ne — on je pošten čovjek — nije kao lopov Lujo. Ne ne, neboj se Ljubice!

Gjuro (za sebe.) Ne, ne, neboj se dušice!

Ljubica (šeće se opet.) Tvoj će bit!

Gjuro (za sebe.) Rekli jesu sliepci!

Ljubica (ustane pred zrcalo.) Vidiš Ljubice — tko bi to bio rekao, da će te pred stare dane tako mlada slast zapasti? — A ipak —

Gjuro (za sebe.) Kiselo grožđje!

Ljubica. Mjesec danah sam razpinjala zanjke, da ga uhvatim. Stavila sam mu zlato svoje na ogled kao vabilo. Nevabi to njega. Hinila sam sentimentalnost, idealnost — ja idealnost! — ha ha ha! Uvjek je bio ljubezan, nježan, zamišljen — al uvjek jednako ni više ni manje — uvjek je to ostalo samo pri govoru o simpatiji — ništa više. — A — ja sam nestrpljiva —

Gjuro (za sebe.) Gledaj vraga!

Ljubica. Al one pjesme što mi uvjek o Ljubici čita — (gleda se u zrcalo.) Dà, da, to si ti moja draga! — ha ha ha — (baci se u naslonjač.) Ha ha ha ha — ti — poslje toliko — ha ha ha — pjesnikov ideal — ha ha ha (ustane.) Danas će bit kriza! Sad il nikad!

Digitized by Google

Gjuro (za sebe.) Smij se ti smij!

Ljubica. Nu Jelica mora više znati! (viknc.) Jelice! Jelice!

Prizor 5.

Ljubica, Jelica, Gjuro.

Jelica (bojazljivo gledjuć krinolinu za sebe.) Za boga — da ga je opazila — hvala Bogu nije! (glasno.) Zapovjedate milostiva gospodično!

Ljubica (malo prijaznije.) Čuješ draga Jelice! — hodi malo bliže — (Jelica dodje bliže.) Reci mi po duši — nisi ti ništa vidjela — ništa opazila (pokazuje na desna vrata.) — tamo!

Jelica (ustručavajuć se.) Tamo! kod — gospodina Cvjetinića?

Ljubica. Dà, da, — govori, reci drago diete!

Gjuro (šapće Jelici, da ga Ljubica nečuje.) Govorite — lažite — il će Marko u soldate!

Jelica (trgne se brzo.) Dal sam vidjela? — O da, da, — jesam milostiva gospodično —

Ljubica. No, à šta?

Jelica. Ja sam više putah čula vikanje kasno do noći do moje sobe. — Milostivna gospodična je spavala — a ja sam išla gledat tko to viče, jer bi vas probudit mogao. — Dodjem u ovu sobu — pa čujem, da gospodin Vladko na glas viče.

Ljubica. A šta — šta je vikao?

Jelica. Čudne stvari! — prišuljala sam se klju-

Digitized by Google

čanici, pa gledam — on se šeće po sobi — kadkad stane — pa uzdiše težko —

Gjuro (izza krinoline.) Ah!

Jelica. Dà, ah! — onda se opet šeće pa govori „Ah Ljubice! moja Ljubice“!

Ljubica. Jel zbilja — zbilja?

Jelica. Jest boga mi! — pa onda opet: ah ti nikad moja biti nećeš — ti si bogata — ja siromah — ah Ljubice — šta su druge — možebit ljepše po licu — al takovo nježno, ljubezno srce neima nijedna — i tako je dalje govorio, pa je izvadio iz žepa sliku.

Ljubica. Fotografiju?

Jelica. Dà fotografiju — pa ju je ljubio —

Ljubica (za sebe.) To je moja — njekidan sam mu ju dala! — A onda —

Jeliea. Onda — onda je sjeo pisat — pa piše — pa razdere papir — pa piše opet — i briše —

Ljubica. A šta?

Jelica. Neznam — al njekakov takov papir sam jučer našla, kad sam mela sobu — (izvadi papir iz pregače.)

Ljubica. (živo skoči.) Daj amo! (uzme papir) Početak lista prekrižan! (čita za sebe.) „Draga Ljubice! Odavno sam vam htio reći — kako mi je srcu težko — kako — oh al nisam mogao — preveliko štovanje —“ ništa više prekrižano — Hodi u kuhinju Jelice — (Jelica ode.)

Ljubica. Ha ha ha! Ovčice ti luda ovčice — bil čovjek pomislio, da takovih liljanskih momakah na svietu ima — Dà, dà ima! — Sad il nikad — uzet ću novce

Digitized by Google

— a Grahorac mora kod notara odmah pismo dat načiniti — (Gleda sat.) Pol jedanaejst — odmah će doći! (ode na lievo.)

Prizor 6.

Gjuro sam (pod krinolinom.)

Hvala Bogu! da je vrag staru odnio — sad barem može čovjek slobodno kihati i dihati — (kihne tri puta.) Al ribica uhvatila udicu! — No da izmaknem — Vražji Vladko — da je zaključio vrata — Ajdmo! — (hoće da izadje, čuju se iz vana koraci.) Do vraga! opet njetko! (kihne.)

Prizor 7.

Gjuro pod krinolinom *Grahovac.*

Grahovac (unidje ogledava se.) Hm! nikoga! —

Gjuro (za sebe.) A ti zmijo — krvopijo!

Grahovac (metne šešir na stolac.) Gdje je stara! — (gleda sat.) tri četvrta na jedenaejst! — treba jošt mjenicu opančarevu protestirati — (sjedne na stolac taruć si ruke.) Ha ha! — Lujo — Lujo — za sto forintih načinio krivu mjenicu na njezino ime — ja sam učinio dviesta! — Sto ide men! u žep! — Trgovcu Mihaliću posudila je sto, napisao je sto petdeset na tri mjeseca, a meni petdeset u žep! — ha ha —

Gjuro (za sebe.) Petdeset batinah bi zaslužio lopove! —

*

Digitized by Google

Prizor 8.

Ljubica, Gjuro, Grahovac.

Ljubica (izadje neopaziz Grahovca broji banke.) Jedna dvie, tri, četiri, pet, šest, sedam tisućah! dà, dobro!

Grahovac (ustane vidiv banke.) A, dobro jutro gospodično!

Ljubica. Oho — nisam vas ni vidjela! — Dobro jutro — upravo ste dobro došli! —

Grahovac. Osobito mi je drugo! Kako vam služi zdravlje? — jestel dobro spavali? — (lukavo.) Je-li onaj mladi sanjar — onaj poêt povoljniji —

Ljubica (žacnuta.) A šta pitate zato? — Mislite da ćete vi manje provizije dobiti?

Grahovac. O ne! vi znate, da nisam sebičan čovjek — al ja vas samo opominjem kao prijatelj — netrošite odviš na mlade ljude, jer će vas tako namadjarit kao Biberović.

Ljubica. Hvala vam za taj savjet! — Netrebam ga! — Svaki čovjek ima kakvu volju i želju — ja mlade ljude — vi karte — pa bog.

Grahovac (pokloni se.) Dà, istina! — Samo što je kod mene veće mogućnosti, da ću ja dobit na karte, neg vi na mladih ljudih.

Ljubica (uvriedjena.) Vi ste bezobraznik — prostak — (Grahovac smijuć se legne ramenom.) U ostalom je Cvjetinić pošten čovjek — ne lopov kao Biberović — to je velika razlika!

Grahovac (opet legne ramenom.) Hm! razlika —

Digitized by Google

možebit — forma je različita — stvar ista! — Pjesnik — literat? — šta je to? — Proletarac, sansculot — lump! —

Gjuro (za sebe.) Lopove šta si onda ti!

Ljubica. Dosta! — vi ćete ići notaru — neg legitimira ovu darovnicu (dade mu iz žepa papir,) kojom ja Cvjetiniću sedam tisućah forintih poklanjam.

Gjuro (za sebe.) A!

Grahovac (trgne se.) Sedam tisućah, bezuvjetno?

Ljubica. Bezuvjetno! do dva sata moram ju imati — donesite ju — al zovite me van — evo vam zato dvadeset forintih. (Dade mu novce.) Do dva sata!

Grahovac (pokloni se.) Hvala! — Razumijem! — Pjesnik je našao svoj ideal u — vašoj kesi — ha, ha, ha!

Gjuro (za sebe.) A ti bi ga imao naći na vješalih.

Ljubica. Dosta o tom! — Al à propos Biberović, šta ćemo š njim? Na koliko glasi kriva mjenica?

Grahovac. Na dviesta forintih!

Ljubica. Šta dviesta? — a, to je odviš! — ja sam mislila sto!

Grahovac (izvadi budželar i predaje joj mjenicu.) Na dviesta forintih! evo mjenice! (Ljubica ju gleda.) Ja sam ju medjutim izplatio.

Ljubica. A šta ćemo!

Grahovac. Il šutiti i tužiti ga.

Ljubica. Tužit!

Grahovac. Hm! neznam bil to dobro bilo (za sebe.)

Digitized by Google

jer bi ja onih sto forintih izgubio, što sam pripisao — (glasno) Vi kanite opet oviti si oko glave djevojački vienac — Biberović je fakin; da ga obtužite, bila bi javna konačna razprava — i javan škandal, gdje bi Biberović mnogo nedjevojačkoga iznio pred sviet.

Ljubica. Gujo! — al istina je — šutimo — skrha si vrat taj lopov — al sad idite već!

Grahovac. Još dvie tri stvarce! (uzme šešir.) Trgovcu Mihaliću dao sam od vaših novacah sto forintih na tri mjeseca, sto petdeset je napisao, dobra kuća. Onaj koncipist je bio tri puta kod mene. Hoće trideset forintih na tri mjeseca, pa bi zato dao šestdeset. Ja sam se opitao. Zahlungsbogen je založio, sam ima suhu bolest. Odbio sam ga — jer se činovničkim mjenicam po smrti penzija nedaje. Onih petdeset forintih kod Langa je po svoj prilici izgubljeno.

Ljubica. Kako to? Ta prije tri tjedna je otvorio trgovinu!

Grahovac. Da! — al danas je otvorio konkurs. Mjenicu one opančarice s potoka ću danas protestirati, pa ćemo eksekvirati. Dvadeset forintih ste joj dali a dva puta prolongacija po deset forintih čini četrdeset.

Ljubica. A hoćemo-li od toga gada novce dobit!

Grahovac. Sve ne, mislim. Bio sam u tom smradu — fui — muž na umoru — ona noseća — vojnici u kući na eksekuciji radi štibre — šestero smradne djece — sve prnjavo — a ciela ropotarnica nevriedi ni dvadeset forintih! —

Digitized by Google

Ljubica. Bagaž! — e šta, prodat treba — kad neima šta jesti — nek crkne. — Ali sad idite k notaru!

Gjuro (za sebe) Bože! zar neimaš više sodomske i gomorske striele?

Grahovac (odlazeć.) Sluga pokoran! — (vrati se). Da recite svomu budućemu, nek nepiše tako stekliški! — Vi znate moj odnošaj prema — (ogleda se, Ljubica migne glavom.) Tamo sam ga našao u crnoj knjigi medju prvimi — ako nećete samovati — recite mu to, gospodično (pokloni se.)

Ljubica. Dobro, dobro! dakle u dva sata Grahovac — s bogom! (Grahovac ode, u to dodje Jelica.)

Gjuro (za sebe.) A! dobro da se znamo! (Grahovac ode, Jelica udje.)

Prizor 9.

Ljubica, Jelica, Gjuro, Sluga.

Jelica (unidje noseći pokrivalo i tanjure, da prostire stol za njom nosi sluga stol i postavi ga usried pozorišta.)

Ljubica. Jelice neide još gospodin Cvjetinić?

Jelica (spremajuć stol gleda kroz prozor — sluga ode.) Ne! neide — al ženska njeka je upravo ušla u kuću!

Ljubica. Ženska? — koja! — (potrči k prozoru, Jelica ide prema Gjuri.)

Jelica (za sebe) Siromah doktor se poti jošt u krinolini.

Gjuro (šapće Jelici) Za boga izbavite me!

Jelica (opaziv da se okreće Ljubica) Za boga šutite! (njetko kucne.)

Ljubica. Slobodno!

Digitized by Google

Prizor 10.

Ljubica, Jelica, Gjuro, Paunovićka.

Ljubica (opaziv Paunovićku — za sebe.) O! — no hvala bogu — eto ti vraga!

Paunovićka. Službenica — draga frajlice — kako ste — kako — živa — zdrava, liepa —

Jelica (za sebe) Pomozi bože! — ta će se sama na objed pozvati!

Gjuro (za sebe) Ovdje kan da se sve vještice sastaju. —

Ljubica (nestrpljivo.) Hvala na pitanju — gospojo Paunovićko! — želite možebit štogodj? — izvolite malko sjesti! (sluga dodje, pa postavi dvije otvorene boce vina, čaše i tanjur sa slasticami za objed na stol.)

Paunovićka (za sebe). Danas ćemo se ovdje gostit.

Jelica (za sebe) Sad kan da si ju priliepio.

Paunovićka. Ja — ništa da pravo — kažem — bila sam kod Cvjetešičke — pa ajd malo k frajlici, rekoh; bit će doma, rekoh; kod Cvjetešićke sam kavicu pila — al znate, sama cikorija — no ta nije takova, rekoh — kao kod frajlice Ljubice, rekoh; u jutro sam bila u kloštru, bila je velika misa — sestra Peregrina mi je dala kolačah.

Ljubica (za sebe) Spasi me bože!

Gjuro (za sebe) Bogme kan da je veliki potak!

Paunovićka (šnofa opet.) Martinićka ima diete! — otac i majka imaju crne vlasi — a sinčić — je blond — ha ha i to ima kvaku, rekoh! — A jeste-li čuli —

Digitized by Google

Filda Frankovićeva se udaje — nevjera se udaje — znate ona nosata — a za koga? ha ha ha! za staroga savjetnika Britvića — no ta će ga obrijat — stari ima noge kao vlat — rekoh — a nosata Filda pozna dobro garniziju — no rekoh — rogovi nefale starcu.

Ljubica. (Sve nemirnija. Jelica ide k prozoru, gleda, pa migne glavom da nije.)

Paunovićka (šnjofa opet za sebe.) No! — neće me vražja vjera pozvat. — Beštia skupa — a ja neidem! (glasno.) Dà sladka frajlice! — stara Haramičićeva ima nov šešir — ha ha — per amorem dei! — na njem samo cvieće — no ti toga trebaš stara kravo rekoh — revera strašni ljudi!

Gjuro (za sebe) Revera stara nakazo!

Paunovićka (šnofa). A šta ste kuhali — danas? Ja jušicu i govedinicu i malo repe — ah dragi bože rekoh, da nisu dobri ljudi na svietu, rekoh, koji ti kadkad pečenkicu daju, kao frajlica Ljubica rekoh — ti nebi znala što je dobro — revera, vašoj kuhinji čast i poštenje.

Ljubica (za sebe). I tebe još trebalo! (glasno.) Neznam bogme! — al dojdite sutra na kavicu!

Paunovićka (za sebe) Skupa beštia! — a danas ne! nego svoje mlade kurmahere pitaš kao purane! (glasno) O odviše ste dobri sladka frajlice! — al danas mi je zlo — revera zlo — a! (ogleda se na stol) vi imate danas goste! — ja bi molila kapljicu vinca — strašno zlo —

Digitized by Google

Ljubica (za sebe). O! (glasno.) Izvolite! — Jelice daj čašu! (Jelica hoće da natoči.)

Paunovićka (ustane drži čašu.) Kapljicu draga — samo kapljicu — dost per amorem dei. (Jelica toči punu čašu.) mislite da sam pijanica?

Jelica (za sebe). Znamo se!

Gjuro (za sebe). A od čega taj paprikaški nos?

Ljubica (za sebe). Vrag ju odnio.

Paunovićka (gleda stol.) A i piškotice? — Smijem jednu (uzme si dvie, za sebe.) To je valjda za kakvoga kanarinca! he, he!

Gjuro (za sebe). To nisam znao da aždaje piškotu žderu.

Ljubica. O molim! (za sebe) bezsramnice!

Paunovićka (sjedne pa namače piškotu u vino.) A! — (cmokne jezikom.) revera čast i poštenje vašemu vincu! revera! — uvjek je dobro! — (za sebe) Beštia nikad mi takvoga nije dala. (Pije i izpije čašu.) A! — Jelice još malo! (Jelica smijuć se, utoči još jednu čašu.)

Gjuro (za sebe). Ala loče — ima grlo kao sito!

Ljubica (za sebe). To je odviše!

Paunovićka (ustane pa uzme još tri piškote i metne ih u torbu.) Ha ha! za mojega kanarinca — s dopuštenjem, (za sebe) Čekaj beštia! — (na glas.) Ah sladka frajlice — kako liepo pjeva! al onoga drugoga s crnom kapicom — predstavite si — mačka ga odniela — revera odniela! — (pije.)

Gjuro (za sebe). Odnio vas obje vrag.

Digitized by Google

Paunovićka (pije pa namače, za sebe.) Baš neidem! (glasno.) Ha ha! — doktor Radić.

Gjuro (za sebe) Hier! — oho.

Jelica (gleda onamo, smijuć mu šapće). Pazite sad gospodine doktore!

Ljubica. Šta je?

Paunovićka. Ha ha! toga sam izkefala i desno i lievo! — Zagreb ga je pun! revera pun! — kako ste mi rekli — filjarke te viču — vidiš doktora iz Beča — ali ga jesu — ha ha!

Gjuro (za sabe.) O! — ti —

Jelica (Gjuri.) Pst — za boga!

Paunovićka. Vi imate novoga gospodina u stanu, (vrata se otvore, sluga dade Jelici vrč vode i čaše, Jelica nosi polagano.) Cvjetinića — znam ga!

Gjuro (za sebe.) Za boga! zlo je!

Ljubica. A što?

Paunovićka. Hm! dobar čovjek — mehko srce — pa šta je sa onom —

Gjuro (Jelici.) Polijte ju vodom za boga il Marko! —

Jelica (kan da se popikne, pa pusti vrč, da se voda na Paunovićku izlije, čaše se razlupaju, Paunovićka skoči i Ljubica.)

Paunovićka (vrisne.) A! — beštia — beštia — moj šešir — beštia — moja mantila —

Ljubica. Luda — što si načinila (potrči k Jelici.)

Jelica (šapne Ljubici.) Da stara otide, gospodin Cvjetinić će odmah doći —

Ljubica (smijuć se, za sebe.) Dobro! — (vikne.) Jurić! (sluga dodje.) odvedi gospoju u gornju sobu — a

Digitized by Google

međutim zapregni, pa ju odvezi kući! — Oprostite — (pokloni se.) Jelice hodi sa mnom! (Jelica i Ljubica odu na lievo, Jelica namigne Gjuri.)

Paunovićka. Beštia! — beštia! (ode ljuta, za njom sluga.)

Gjuro (poslje stanke.) A! hvala Bogu spašen! (izadje, ide prema vratima.)

Prizor 11.

Gjuro. Vladko.

Gjuro (sukobi se u vratah s Vladkom.) Lud si kume!

Vladko (u čudu.) Ti? — gdje si bio? —

Gjuro (Pokazuje na krinolinu.) E u krinolini sam se potio dva sata! — Al za boga moram (odlazeć.) Danas je odlučni dan, pamti što sam ti rekao, budi ljubezan! — Adieu! (ode brzo.)

Prizor 12.

Vladko, kašnje *Ljubica* i *Jelica.*

Vladko (sam.) „Danas je odlučan dan! — „budi ljubezan". Ja nerazumijem toga čovjeka! — Mjesec danah ga slušam — pa radim šta želi — hm! — „danas odlučni dan" — razbij si glavu — badava — (gleda stol.) A, prostrt je stol! — već me čekaju valjda! fina žena ta Ružićeva — a kako ju pjesničtvo zanima — à ide!

Digitized by Google

Ljubica (za njom Jelica.) A bon jour! drugi gospodine Vladko! (grozi se prstom.) Gdje ste bili?

Vladko (se pokloni.) Oprostite gospodično —

Ljubica. Ne — netreba izprike — znam da ste dobri! Jelice, daj stolice drago dìete, — pa onda donesi juhu! (Jelica primakne dva naslonjača k stolu, pa onda ode.)

Ljubica. Izvolite! (Vladko sjedne na jednu a ona na drugu stranu.) Tako! — a nikakve cifrarije — kan da je to vaša kuća —

Vladko. O! za cielo mi je tako mila, kao što moja! —

Ljubica (za sebe.) Sad valja početi! (glasno.) Vidite, želila bi, da budete uvjek za tim stolom — al vi — vi ste leptir kao što i drugi! —

Vladko. Manje možbit nego mislite gospodično — pa ako jesam, vjerujte, ja se držim uvjek jednog cvieta — (Jelica donese juhu, postavi ju na stol, pa izide. Ljubica daje juhu najprije Vladku.)

Ljubica. Jel dost! — dobra djeca rado juhu jedu.

Vladko. Hvala liepa! — Bilo vam jelo u slast gospodično!

Ljubica (umiljato mećuć sebi juhu.) Hvala! hvala! — o danas će mi za cielo sladko biti! — (jedu, vrata srednja se naglo otvore, Paunovićka keseć se viče: „Dobar tek! ha ha ha! Dobar tek želim“, vrata se opet brzo zatvore.)

Ljubica (ljuto skokne, pusti žlicu.) Bezsram —! (osviesti se.) Nesretna žena! — suluda je, stoji u susjedstvu, — pa dodje svaki dan, da želi dobar tek! —

Digitized by Google

Vladko. Čudna ludila!

Ljubica. E! — jel dobra juha — hoćete l' jošte?

Vladko. Osobita! — al hvala.

Ljubica. Vi niste dobro diete! — *(natoči vina.)* Izvolite! *(Vladko se zahvali.)* Čujte gospodine Vladko! — da istinski govorimo — vi ste uvjek njekako tužan, njekako zamišljen *(koketno)* à? *(Jelica udje, donese drugo jelo, pa ode.)*

Vladko. Ja?

Ljubica. *(koketno nudeć mu jelo.)* Izvolite! a ne, ne — ovaj komadić je ljepši — dà, molim - - uzmite ovaj — da da, to sam opazila — al vi ništa nepijete — (pritoči).

Vladko. Nemogu toga tajiti — kadkad jesam! — šta ćete gospodično! — čovjek, koji je ovakovim putem udario, kojim sam — ima prečesto tugi razlog!

Ljubica (za sebe). Plah je — sve fraze! (glasno). Čovjek pjesnik dà! — izvolite jošt! — al ti razlozi? — al pijte za boga. (posrkne sama, nagne glavu, nasloni se natrag.) Vidite, ja u obće nisam ljubopitna, kao druge žene — al kod vas — jesam veoma. — (Jelica donese treće jelo.) Al Jelice ti polagano nosiš jela. —

Jelica. E kuharica je kriva! (ode.)

Vladko. Kod mene? — to mi je velika čast, osobito jer znadem vaše dobro srce, gospodično. —

Ljubica (za sebe). Strašno je nespretan! — To ide strašno polagano! — al do srca smo hvala bogu došli! — *(nudi mu jelo.)* Uzmite! — al vi ništa nejedete, ništa

Digitized by Google

nepijete, — to mi nije osobita čast! — ovo jelo sam osobito za vas pripraviti dala — ha ha ha — o znam, šta vi rado jedete! — Vi se čudite — e imam i ja svoje policajne špione! — Al ti vaši razlozi mi neidu iz glave — valjda je to tajna, à? à dà dà, vidite — u tom grmu zec leži! —

Vladko. Za vas tajna? Ne ne — nemogu vam toga zašutiti. —

Ljubica (za sebe). A! topi se led — topi! (glasno.) Pijte! (I ona pije. — Jelica donese četvrto jelo i ode.)

Vladko (uzme od jela što mu Ljubica nudja.) Vi imate srce vriedno i ćutljivo — vi mi se nećete rugati! Ja ljubim! —

Ljubica (kao u čudu.) A!

Vladko. Dà! ljubim strastno djevojku — ne radi lika — ne radi bogatstva — već radi vriedne duše i vrla srca.

Ljubica (za sebe). Hvala bogu — sad baš živo tjera! (glasno.) No pa ju uzmite, to je najkraći put! — čemu žalosti? — Kako se ta sretnica zove? — Al ne ne netrebam imena znati — (lukavo i koketno.) Znam ga iz vaših pjesamah!

Vladko. Ja sam čovjek siromah — ona bogata — to je neravno, to je moja nesreća — pa kako da me žena hrani, da sam u njezinoj kući gost? —

Ljubica (za sebe). Za današnji dan — luda načela! (glasno.) Pijte molim vas! — i ja ću — no meni za

Digitized by Google

volju zaljubljeni moj pjesniče — da Bog dâ ljubav se na sreću navratila! (kucaju se, pîju).

Vladko. Ah! da Bog dâ!

Jelica (donese opet jelo, za sebe.) Doktor vreba u mojoj sobi — a ovi se kucaju — na zdravlje — gotov je.

Ljubica (gleda sat, za sebe). Polak dva! (zovne Jelicu, tiho.) Neima još Grahovca?

Jelica. Neima! (ode.)

Ljubica. Uzmite! — ove kolače sam ja radi vas pekla Vladko! — no uzmite — meni za volju (prelomi kolač) ja polovicu — vi polovicu (on uzme.)

Vladko. (za sebe.) Kao majka!

Ljubica. Vladko! jesam li vam mila?

Vladko. O dà!

Ljubica. Ako jesam! a vi ćete mi izpuniti jednu želju, (ljubezno tobož) hoćete-li?

Vladko. Ako mogu, drage volje!

Ljubica. Možete! Ruku amo, poštena rieč da hoćete! —

Vladko (pruži ruku.) Evo je! — tvrda vjera!

Ljubica (digne čašu). Živila ljubav!

Vladko (kucne se). Živila do vieka!

Ljubica. Al prije mi čitajte pjesmu koju — ja ih veoma ljubim — hoćete-li Vladko?

Vladko (izvadi knjižicu). Drage volje, draga gospodično! (čita).

Srce tvoje silno je more,
Tu bisera na dnu sjaje sila; —

Digitized by Google

Ah da biser osvojiti mogu,
Tve dražesti moja dušo mila; —
Ah da mogu ljubit tvoje lice,
Dovjek, dovjek divna mi Ljubice.

Ljubica. Krasno — krasno! *(za sebe).* Strašno naivan čovjek!

Vladko (čita dalje.)

Al zla sreća razvrgla nas dvoje
Razne nam je dosudila pute
A to — *(Jelica udje).*

Jelica. Gospodično molim.

Ljubica (za sebe). A! *(glasno).* Oprostite časak! *(ode s Jelicom).*

Vladko (sam).

Ljubica (povrati se s papirom). Vladko! — vi ste mi dali poštenu rieč, da ćete mi izpuniti želju! *(Vladko ustane).* Čista vaša ljubav me je dirnula! — Ja ću ju štititi i braniti — to će moja sreća biti — vi ste bojazljiv — znam to. Moram dakle ja početi. Ja hoću da budete čovjek ravan svojoj budućoj ženi — da imadete nješta svoga imetka — nije trebalo toga, al i tako je dobro! — Moja želja jest, da ovo primite — *(predade mu papir u njem banke, za sebe.)* A svršeno je! (u to se po-otvoraju vrata, Gjuro viri unutra.)

Vladko (okamenjen otvara papir i gleda banke.) Me — — meni sedam tisućah!

Ljubica (koketno se smijuć, kima glavom.) Da Vladko!

Vladko (živo.) O ne, ne, toga primit nemogu.

Digitized by Google

Ljubica. A poštena rieč!

Vladko (pohiti k njoj, uhvati ju za ruku, ljubeć ju.) O! — plemenita dušo, kako da vam to hvalim — vi — vi ste mi više nego majka — vi ste izvorom sve moje sreće!

Ljubica (poljubi ga u čelo.) Vaša sreća će mi najveća hvala — a kad bude prstenovanje?

Vladko. O sutra — preksutra — odmah — idem sve ću urediti — a vi ćete bit prva osoba —

Ljubica (iduć prema prvim vratima.) S bogom medjutim dragi Vladko — s bogom, (on se živahno pokloni.)

Vladko (drži papir, klikne.) O sretna mene! (ode na desno.)

Gjuro (kod srednjih vratah — za sebe.) O luda babo.

Ljubica (polagano odlažeć na lievo gleda desna vrata). Moj je! ha ha ha ha! (Zastor se spusti.)

Digitized by Google

Čin treći.

(Soba u Ljubice Ružićeve kao prije. Soba je više urešena. Straga kraj vratah stoje dva stola. Na njih posudje za kavu i boce vina. S preda na lievo stol, na njem vaza s cvićem, za njim divan, nad divanom visi zrcalo, oko stola stolice, na lievo s preda naslonjač i stolica, dva sluge i Jelica češće odlaze i dolaze. S gora velik visi-svićnjak.)

Prizor 1.

Ljubica, Jelica, sluge.

(Ljubica na mlado odjevena. Ima ružičastu haljinu modrimi vrpcami urešenu. Na glavi omašan vienac od umjetna cvića, o vratu zlatan lanac, na rukuh narukvice zlatne, o njedrih kitu cvića. Čim se zastor digne, stoji na lievoj strani, čas redeć čas mirišuć cvieće na stolu, često se gleda u zrcalo i napravi kosu il vienac, radostna je. Kad se zastor digne, stoji Jelica svećanije odievena na stolcu u sried pozorišta, pa užiže svieće na visi-svićnjaku. Sluge namjeste i nose čaše i čašice na stolove.)

Ljubica (pred zrcalom.) Jelice! — je-li slastičar donio torte i slaštice?

Jelica (sa stolca). Jest, jest! — tri torte! — na najvećoj onoj crvenoj stoji u viencu napisano „Živili Vladko i Ljubica!“ (za sebe.) Tako mlad i liep — pa ipak kao vrag na novce! — e šta ćemo no! — cekini i taliri ljepše zvone, neg pjesmice!

*

Digitized by Google

Ljubica (oblačeć rukavice.) A sladoled? — (nemože si zakopčat rukavice.) E! — (lupne nogom.) Hodi ovamo — zakopči mi rukavice! — (Jelica sidje, pa zakopča joj rukavice.) Al brzo, brzo nesretna vjero — a svieće još nisi užgala — odmah će doći gostovi — idi onda van, nek paze na mlieko! — jesi-li čula. — (Jelica je zakopčila rukavice i užge još dvie svieće na visi-svićnjaku. Ljubica uzme hladilo, naravna svoje haljine.)

Jelica. Sladoled stoji u ledu — (sidje i odnese stolicu na stran.)

Ljubica (hladi se hladilom.) Kad je gospodin Cvjetinić otišao? — je-li se već obukao u crno? —

Jelica. Jest! — otišao je po podne — al tako veseo — tako pomješan!

Ljubica. Dobro! dobro! — sad hajd u kuhinju, pa pazi — donesi torte u nutra! — (Jelica ode.)

Ljubica (sama). Ide svoje papire urediti — pa pozvati prijatelje — sav je smeten od radosti — nisam ni pravo s ovčicom govoriti mogla! — luda ovčice, ha ha ha ha! — (ide u sredinu.) Dà danas je taj odlučni dan! — Danas ću svietu predstaviti svoga mladoga vjerenika! — o! kako će žene pucati — osobito mladje — ha ha ha! kan da ih vidim! — a Zagrebčani, Zagrebčani, ti će si brusiti na mene jezik. — Neka, neka. — Jezici će otupiti — ljudi će mi se klanjati — a ja — ja ću se o mladoj krvi grijati (ide opet k zrcalu) to će biti konac ciele historije! — (gleda sat) šest a jošt nikoga. (Jelica donese veliku tortu, pa ju postavi na zadnji stol.)

Digitized by Google

Jelica. Evo torte!

Ljubica (ide onamo, gleda ju.) Liepa je, prelicpa! (za sebe.) Moja će luda ovčica skakati od veselja! —

Jelica (za sebe.) Svakako sladja nego ti babo! (glasno.) Velika soba za ples, u drugom katu je razsvietljena.

Ljubica. Je-li Jurić bio kod onoga praktikanta, koj će udarati u glasovir?

Jelica. Jest! — doći će milostiva gospodično!

Ljubica. To sam znala! — za komad pečenke svirati će cieli večer! (njetko kuca na vrata.) A njetko ide! — Slobodno.

Prizor 2.

Ljubica, Jelica, Grahovac.

Grahovac (u crnoj surki, bielih rukavicah, nosi klobuk i štapić.) Moj poklon gospodično!

Ljubica (dade mu ruku.) A! dobro došli, vi ste uvjek prvi na mjestu. (Jelici.) Uzmi štap i šešir, pa ga odnesi u svoju sobu! — i sve druge haljine — jesi-li čula? (Jelica sa šeširom i štapom ode.)

Prizor 3.

Ljubica. Grahovac.

Ljubica (hladeć se hladilom sjedne na stolac.) No — tko je pravo govorio? — vi ste uvjek bili nevjerujući Toma — ha ha ha — a sad je ipak na moje izišlo.

Grahovac (legne rameni.) Hm! — da — na polak barem! —

Digitized by Google

Ljubica. (hladeć se.) Na polak?

Grahovac. Dà — vi ćete se zvati gospoja Cvjetinićeva — a gospodin Cvjetinić imati će kesu gospodjice Ljubice Ružićeve! To je sve! Ženitba, ha ha, mislite, da ste ga tim čvršće privezali. Slablje neg prije ženitbe će vam privezan biti; bez ženitbe možete ga otjerati, po ženitbi morate ga držati, ako i negazi uvjek jedini put zakonske dužnosti. Šta je dan danas ženitba? Medjusobna asekuracija, da i muž i žena pod firmom čestitosti mogu raditi i desno i lievo, šta ih je volja. Tako rade i mladje! — a vi —

Ljubica (ljutita digne se.) Grahovac!

Grahovac. Nikakve iluzuje gospodično! mi se znamo već dugo, mi smo kao brat i sestra, pa si možemo istinu u brk reći. Cvjetinić se neženi s vami, već s vašom kesom —

Ljubica (nestrpljivo, lupka se hladilom po ruci šećuć.) Opet onu staru komediju — dosta, dosta — al a propos! — o tom jošt nezna nitko ništa!

Grahovac. Ako vi niste ništa rekli — nitko.

Ljubica (gledajuć se u zrcalo.) Ja? Ni živoj duši! Gosti moji neznaju, zašto sam ih pozvala. Ah! ja ću ih zateći te mile Zagrebčane — jelte? ha — ha — ha (okrene se.)

Grahovac. To za cielo! Lajat će strašno!

Ljubica (mirišuš cvieće.) Nek laju! ja imam novacah! pa kako si mogu nov šal kupiti, tako mogu i mlada čovjeka.

Digitized by Google

Grahovac. Da! — al šal samo vam služi, a mlad čovjek? — Hm to nebi rekao. Al kraj svega toga moram vam čestitati, prvo što se pokazali, da niste jošte rutinu davnoprošlih vremenah izgubili, drugo, što će pri takovom centraliziranju vaše slasti u jednoj osobi bidžet svakako manji biti, jer će Cvjetinić paziti na to, što se contenance zove.

Ljubica. O! mislite-li vi, da medju nama čuvstva biti nemože?

Grahovac. Čuvstva? ha ha ha! — Gospodično! vi ste zaboravili, da tu nestoji golobradović Vladko — već Grahovac, koji toliko prakse ima, kao što i vi. A taj Grahovac vam veli, da bog Amor nije nikad razbio svoga stana za njedrima od kančuka, da Julija nije Romeju svoje sentimentalne fraze kroz krive zube šaputala.

Ljubica (ljuto lupne ga hladilom.) Bezsramniče! vaš jezik je sama bodljika. (Čuju se koraci iz vana.)

Grahovac. Nepravite za Boga škandala — da nas zateče vaš sudjenik, mislio bi, da ste mu se prije svatbe iznevjerili — ljudi idu. (Njetko kuca.)

Ljubica. Slobodno!

Prizor 4.

Ljubica, Grahovac, baronica *Bodićeva* sa sinom *Eduardom,* kašnje *Jelica.*

Ljubica (klanjajuć pohiti k vratima.) A! dobro došli draga baronice — dobro došli — skinite šešir — mo-

Digitized by Google

lim — i mantilu. (Rukuje se s baronicom, skida joj mantilu i šešir — daje to Grahovcu.) Držte to medjutim.

Grahovac (uzme, pa se pokloni.) Moj poklon baronice!

Baronica (malo glavom pozdravi Grahovca.) Bon jour! ma chére! — al odviš ste dobri? — nu šta je to? — ta vi ste danas bal paré (za sebe.) Stara budala!

Ljubica. E to je tajna! (skokne mladomu pa ga poljubi.) À nisam vas ni opazila sladki moj dragi Edica! (za sebe.) I toga derana je morala doniet!

Edo. Ja sam baron — a nisam Edica

Grahovac (za sebe.) Tvoja baronija je negdje u mjesecu.

Ljubica. Al draga baronice! — izvolite sjesti! (vodi ju k divanu.) Ovamo — ovamo! A Edica kraj vas! (baronica sjedne i mali kraj nje.) Jelice, Jelice! (Jelica udje.) Odnesi haljine! (Jelica ih uzme od Grahovca pa ode.)

Baronica. (hladeć se hladilom.) Mal da nisam doći mogla, ma chére!

Ljubica. À?

Baronica. Ma foi! vi znate kako sam nervozna — cieli dan me popada muka — c' est terrible! — sezona je doduše kasna — al morat ću putovati u koju kupelj.

Grahovac (za sebe.) Dà — u Petrovu! (glasno.) Da! — to vrieme se strašno mienja, sad kiša sad sunce — sad vjetar!

Baronica. Moj cousin! grof Ehrenthal pozvao me doduše na svoje imanje u Štajerskoj, al — il y a difficultés —

Digitized by Google

Grahovac (za sebe.) Dà, baronica neima novacah za željeznicu (glasno.) Liepo mu je imanje.

Baronica. À, vi ste tamo bili? c' est joli, ne c' est pas? Al uzeo je za ženu neplemkinju — une mesaliance. — (Ljubica ravna medjutim svoje narukvice, da se vide. Baronica za sebe.) Kako prostaćina svoje zlato na ogled meće. —

Edo (vikne.) Mamá ja sam gladan!

Grahovac (za sebe) Vjerujem, mladi baron obično supira krumpir.

Ljubica (ustane, pohiti stolu pa uzme slasticu.) O lako zato! — evo baroniću! (dade mu ju a on ju pohlepno jede.)

Baronica (braneć tobož.) Al ne za boga! doktor mu je prepisao dietu —

Grahovac (za sebe.) To jest, kesa je prepisala.

Edo. Mamá, to je dobro! zašto ti toga nekupuješ? — (Jelici.) Ja bi još — još! (Ljubica donese još komadić, on opet jede, Ljubica gleda sat, za sebe.) Vladka još neima!

Grahovac (baronici.) Jeste-li zimus polazili kazalište? —

Baronica. Hrvatsku komediju? -- fi donc — tko će to gledati? — a talijansku operu? — tojeurs le même!

Ljubica. O! ja imam ložu! (njetko kuca.) Slobodno!

Digitized by Google

Prizor 5.

Ljubica, *Baronica*, *Edo*, *Grahovac*, *Ljubićeva*, kći njezina *Malvina*, *Vuić* zatim *Jelica*.

Grahovac (za sebe.) Evo jata grabežljivih pticah!

Baronica (za sebe.) Voilà des bêtes!

Ljubica (skokne odmah s početka, klanja se, ljubi se sa ženskimi.) À! — drago mi je — drago — drago, Ljubićeva! — a! moja Malvino! — dobro došli gospodine Vuiću — (rukuje se š njim.) Molim vas dajte sve Jelici. (Svlače se, Jelica odnese.)

Ljubićeva. Zdravo draga frajlice! — već sam se bojala, da ćemo prvi biti (za sebe.) Šta je to, je-l stara poludila? — Ah ta nesnosna baronica!

Baronica (za sebe.) Mon dieu! ta nesretna sekretarica!

Ljubica (vodi ih napred i predstavi.) Gospoja baronica Bodićeva. (Ova se aristokratički pokloni.) Gospodin Grahovac.

Vuić (pokloni se.) Imam čast! (za sebe) svaki dan viditi ga u svom uredu u mjenbenom sudu.

Ljubica (dalje predstavi.) Gospoja sekretarica Ljubićeva, a kći gospodična Malvina! — gospodin adjunkt Vuić — — izvolite sjest (Ljubićeva sjedne u naslonjač na lievoj — Malvina u naslonjač na desnoj strani, kraj nje na stolicu Vuić, Grahovac na stolicu na lievoj strani. Prilikom predstavljanja, odšulja se Edo, pa razgledava stole sa vinom i tortom, uštine štogodj, pa jede.)

Ljubica (Ljubićevoj.) A gospodin suprug neće doći?

Digitized by Google

Ljubićeva. Kašnje kašnje! — Vistira se u dvorani — medjutim je bio gospodin Vuić tako dobar —

Vuić (koj je Malvini hladećoj se hladilom dosada šaputao, prene se, pokloni.) Dà ja sam bio tako dobar —

Baronica (smijuć se za hladilom.) Ha ha ha! c' est drole! (glasno.) A propos! — ta vaša haljina je krasna gospojo Ljubićeva! — gdje ste ju kupili?

Ljubićeva. Kod Langa — kod Langa — samo za ljeto.

Vuić (Malvini.) Smijem-li molit za prvu kadrilu?

Malvina. Dà!

Ljubica (za sebe.) Jošt ga neima!

Baronica. Ma foi! ljetošnja moda mi se nemili.

Ljubićeva. Au contraire! meni se veoma mili — tako lahka!

Baronica. C est trop bizarre!

Vuić (uzme Malvini hladilo pa ju hladi.) Šta ste se zamislili gospodjice! — zar ste tužni?

Malvina. O ne! vruće mi je (šapću si dalje.)

Grahovac (gospojam.) Vidite gospoje! — nestalnost krasnoga spola se i u formi pokazuje — vi mienjate svake godine četiri puta modu — kao što i srce a mi mužkarci —

Baronica. Svaki dan, ma foi!

Ljubićeva. I više putah za dan!

Grahovac. Jer nas vi k tomu nukate.

Vuić (umiljato Malvini.) Mienjate i vi često srce?

Malvina (benasto.) Neznam zašto!

Digitized by Google

Ljubica. Grahovac je zloban čovjek — pessimista. —

Grahovac. Grahovac je odviš praktičan čovjek, da bude liričkim pjesnikom!

Baronica. Al da vam kažem, da meni pjesmu sastavite — vous refusez?

Grahovac. Ja neumijem lagati — a poezija je laž! —

Baronica (za sebe.) Impertinent!

Vuić (Malvini.) Kako taj čovjek o pjesničtvu blebeće. —

Malvina. A i bome jest to fád te pjesme.

Ljubićeva (pokazujuć na Vuića i Malvinu.) O ne, nije uvjek — gledajte Vuića i moju Malvinu.

Malvina (prenuv se.) Šta hoćeš mama? (Vuić smeten ustane, pokloni se Ljubici.)

Vuić (smeten.) Smijem-li moliti za drugu ili treću kadrilu gospodično? (baronica ga gleda kroz očalin.)

Ljubica. Oh! oprostite — al ja sam na sve engažirana sa gospodinom Cvjetinićem?

Vuić. Žao mi je!

Ljubićeva (za sebe.) Cvjetinić — šta je to? — (glasno.) Dakle će još tkogodj doći? —

Ljubica. A jošte mnogo! (za sebe.) Al Vladko, Vladko još neide, — već je vrieme, da se nosi čaj i kava. —

Baronica (za sebe.) C' est dejà enyuant! (za vrieme ovoga govora jede Edo svejednako, konačno uhvati bocu objema rukama, pije više putah, supijan stavi se u kut držeć bocu.)

Digitized by Google

Baronica (videć da Ede neima.) Edouard? ou est il?

Svi. Eduard? (gledajuć u čudu u kut.)

Edo (pijan — ponavlja majku.) Edouard où est il? ha ha ha! (ide klimajuć napred.) — ja — ja sam baron — tortu daj babo! —

Svi. Za boga! (svi skoče.)

Grahovac (za sebe.) O! baronskoj glavici se magli!

Baronica (skokne) Mon dieu! — strašno, c' est terrible!

Edo (Zorica hoće da mu uzme bocu, on ju lupne rukom.) Marš — stara marš — ja sam baron! (sve više klima, Grahovac ga uhvati, pa ga nosi u sobu na lievo.)

Grahovac. Umirite se gospo baronice, položit ću ga tamo na divan (ode.)

Baronica (hoće za njim, drugi se gledaju smiešeći.) Ah! — c' est trop! pustite me — nesretno diete.

Ljubica (obustavi ju i posadi opet na divan.) Al molim vas umirite se baronice. (za sebe.) Toga je još trebalo! —

Ljubićeva. Dà umirite se baronice (za sebe.) Škandal! (Vuić i Malvina opet su sjeli pa si šapću.)

Baronica (držeć si maramu k ustima.) Ah! — to će me ubit — mon dieu! — moja glava, (za sebe.) To se samo u prostačkoj kući zbiti može! (čuju se koraci, mladi se prenu, Ljubica skokne, pohiti veselo prema vratima, da se svi gledaju u čudu.)

Ljubica (klikne.) Ah! — Vladko ide!

Digitized by Google

Prizor 6.

Prijašnji, Paunovićka.

Paunovićka (udje brzo, ogrli i ljubi Ljubicu, ova se izvine težko i ide njekoliko korakah natrag, svi se prene.) O draga frajlice! — sladka frajlice! — gratuliram — gratuliram! — o kako ćete sretni biti rekoh — tako liep, živ i zdrav mladić, rekoh — — o! o! nebranite se — da da, znam ja sve, ha ha ha, stara Paunovićka im fina nos — da! — da!

Ljubica (za sebe sva ljuta i smetena, medjutim se vratio Grahovac zapanjen.) O!

Svi (tiho medju sobom.) Što je to?

Paunovićka. Bila sam po podne kod Valetićke — idem po ulici — pak vidim, kako dečko k vam tortu nosi — ki je bies? rekoh — pak pitam dečka, kamo to nosi. Gospodični Ružićevoj. Ja to pogledam. Crvena torta. Na njoj vienčac, a dva golubića — oh tako liepa — pak napisano „Živili Vladko i Ljubica!" Živili rekoh! — sad se znamo — pak sam pitala — pa sam čula, da je danas vaše prstenovanje s gospodinom Cvjetinićem — da da s mladim Cvjetinićem!

Svi (u čudu:) A!

Grahovac (za sebe). Na zdravlje!

Paunovićka (sve dalje.) Pa ja gledam vaše prozore, pa ja vidim cvieće. Istina je rekoh! Idi k njoj rekoh! pa joj gratuliraj rekoh! o kako sam vesela (grli ju opet) kao da se sama udajem (svi se smiju, Paunovićka opazi tortu.) A to je ta tortica! Da da gledajte svi — „Živili Vladko

Digitized by Google

i Ljubica!“ i vienac (svi pohite onamo, Ljubica smetena migne Grahovcu, ovaj legne ramenom.) Ali golubićah joj tih već neima!

Baronica (Ljubićevoj.) I pravo su činili, nisu na svom mjestu bili!

Grahovac (za sebe.) Te je mali baron konfiscirao!

Baronica (Ljubici.) Dakle zbilja? En verité?

Ljubićeva (Ljubici.) O! to je liepo, a nam ništ nekaže! —

Baronica. Da ništ! (za sebe.) C' est trop, ta stara i mladić — (glasno.) Primite dakle moje najiskrenije želje, budite sretni draga gospodično — (ljubeć se sa Ljubicom; — za sebe iduć na stranu) C' est trôp! ha ha ha!

Ljubićeva (ljubeć se sa Ljubicom.) Dà, budite sa svojim golubićem (za sebe na strani.) Jel to sviet čuo, stara sova i mlado golubče se pare! — ha! ha! ha!

Malvina (ljubi Ljubicu.) Da, budite sretni! (za sebe.) Nije mogao mene uzet!

Vuić (pristupi, pokloni se, poljubi ju u ruku.) Ni ja nemogu na ino, neg da vam velecienjena gospodično očito — dà, velim očito izjavim — kako me je —

Grahovac (sve se keseći, složiv ruke, s traga za sebe.) Budući zastupnik naroda.

Vuić (daveć se.) mene je taj glas milo dirnuo. Venera, zaštitnica mladih srdacah (žmiri na Malvinu: svi drugi se smiju za se. Grahovac se okrene, pa gleda gore.) neka vas štiti do vieka! (živahno se pokloni, pa ode na stranu, svi se smieškaju.)

Digitized by Google

Grahovac (za sebe.) Amen! hvala bogu.

Paunovićka (za sebe.) Al ju jesam! beštia! — pa nije me ni pozvala.

Ljubica (smetena stoji čas — zatim stidljivo tobož, krijuć ljutinu.) Hvala vam liepa na svem — dà, danas ću slavit prstenovanje sa Vladkom — Cvjetinićem — htjela sam vas zateći kašnje — al sad sve znadete — a on će odmah doći!

Prizor 7.

Prijašnji. Jelica.

Jelica (udje brzo.) Milostiva gospodično! — čovjek mi je za vas pismo dao! Evo ga! (daje ga.)

Ljubica. (nemirno.) Za mene! (uzme ga, razpečati ga brzo, ide napred, kraj naslonjača na lievo — čita — bliedne — trese se — metne ruke pred obraz — vrisne.) À! proklet bio! (sruši se u naslonjač, pismo joj padne iz rukuh. Paunovićka priskoči, svi pristupe uz nju.)

Svi. Šta je? — — Šta je za Boga?

Paunovićka (metne brzo očale na nos.) Da vidimo! (svi pristupe, čita.) „Velecienjena gospodično! Oprostite što nemogu sam doći“ — (pozornije.) Oho! (čita opet.) „Znam, da bi mi dolikovalo vas, pravi izvor moje sreće, glavom pozvati. Ali prešni poslovi nisu dali, jer danas neće samo moje prstenovanje — neg upravo vienčanje biti. S toga mi je čast pozvati vas pismeno k vienčanju mojemu sa Ljubicom Benčićevom ---

Svi (u čudu.) A!

Digitized by Google

Paunovićka (čita brže) što će se danas u pol sedam satih kod svete Katarine obaviti! Vaš do smrti Vam harni Vladko Cvjetinić" — Ha ha ha ha! sa Ljubicom Benčićevom a ne Ružićevom. — O to je škandal! ha ha (daje list dalje.) Nà, nà, čitajte! (svi uzmu redomice, pa gledaju pismo.)

Svi (u smieh.) Ha, ha, ha, ha! —

Baronica. Ha ha ha — c' est trôp! — No gospodine Vuiću, sad stara ima dost kadrilah!

Vuić. Ha ha ha — hvala za to.

Ljubićeva. Sad može tortu odmah svomu Vladku poslati — baš je sgodna — ha ha ha!

Grahovac (za sebe.) I zbilja išla je na led!

Paunovićka. Dà dà! — Odletio golubić — ha ha ha — to sam si mislila, (uzme opet pismo, pa hoće da još jednom čita.)

Ljubica. (Ljubica je čula sve razgovore, plane, skoči biesna, iztrgne joj pismo, raztrgne ga, pogazi ga nogama, vikne) Tako! — tako! — tako — taj lopov — lopov — (sgrči ruke biesna se šeće.) A meni tako laskati — a meni pjesme čitati — O! (lupi se pjesnicom u čelo.) O! — ja luda! ja sam vjerovala — o! — (ide prema cvieću na stolu.)

Gdje je? gdje je taj lopov, da mu srce izčupam? (lupne nogom) Uh! (uhvati sud sa cviećem, baci ga.) Uh da ga imam. (vidi se u zrcalu.) Satrla ga striela! A šta to? (trgne si vienac s glave pogazi ga više putah nogom i razbije svoje hladilo na kuse.) Tako! Tako! Tako! — O da ga imam! —

Svi (u smieh.) Ha ha ha ha!

Digitized by Google

Ljubica (okrene se prema njim.) Zmije! — Zmije! — Guje ljute — iz moje — kuće — — iz moje kuće! — velim vam (stane ko kamen.)

Baronica (odlazeć sa Edicom, koji na viku do vratah došao Milosrdna braća imaju još prazne sobice — Adieu ha ha ha! (ode.)

Ljubićeva (odlazeć.) Grožđje je ljetos kiselo — tješite se, s bogom! Ha ha ha! (ode s Malvinom.)

Vuić (odlazeć). Ljubica je potamnila! Moj poklon! (ode.) —

Paunovićka. Al ju hoću — mjesec danah će pun biti Zagreb. — S bogom — laku noć do svatbe (ode.) Ha ha ha!

Grahovac (koji je do sad sve mirno stajao, podje napred prema Ljubici, hladno.) Na čije je sad izašlo?

Ljubica (koja je do sad niema stajala, udari u plač.) Ah takov škandal — takov škandal — (sve više plačuć.)

A nju će sada milovati — ljubiti — ljubiti — a s mojimi novci — o! (osovi se ljuto, odlučno.)

Al ne! spasenja mi, neće — neće je ljubiti — ja ću sve razvrći — ja ću tu paklenu varalicu osramotiti — svetca mi i spasenja, hoću — odmah (ljuto) odmah! (vikne.) Jurić. (Jurić udje.) Zapregni kola! Odvezi me k Benčiću. (ode na lievo.)

Grahovac. Ha ha ha, tu da pucaš, komedija stoji za groš.

Promjena. (Zastor se mora spustiti, pa kad se opet digne, vidi se soba udobna, na lievo i na sriedi vrata, na desno stol, stolac pisalo, sprieda a lievo naslonjač.)

Digitized by Google

Prizor 8.

Benčić, Ljubica Benčićeva, Vladko.

Benčić (šnofajuć) Hm! per amorem dei! — Ljubice ti tu još stojiš — ni obučena (izvadi sat.) a za sat vienčanje — je-li to sviet ikad vidio? — oh mladosti ludosti! — A i vi amiče Vladko! — kamen kao Lotova žena. — Hm! nesretna djeca! (briše si maramom nos). Gledaju se, pa nedaju se od sebe kao dvie trešnje na jednoj petljiki. Ta bit će dosta vremena — da bog da, da nebude previše! (za sebe šnofajuć) kao kod moje stare, bog joj daj duši lako!

Ljubica Benčićeva (ovine mu se oko vrata, pa pokrije svoje lice.) Oh tatice! kako mi je dobro!

Benčić (dopadno ju gledajuć.) He he he! — gledajte ju tu pasju capicu — kao mačka — amice Vladko — pazite na nju (suze mu idu na oči, tare si oči rubcem) — moje jedino drago dietc (poljubi ju u čelo, izvine se) A sad idem u drugi kat, tamo ćekaju gosti, — a ti se obuci mala. (ode brzo.)

Prizor 9.

Ljubica Benčićeva. Vladko, kašnje *Gjuro.*

Vladko (obojica se duže vremena gledaju, napokon pohiti Vladko k njoj, hoće da ju ogrli.) O! moja Ljubice!

Ljubica B. (stidljivo se braneć.) No! — Vladko!

*

Digitized by Google

Vladko (hoće da ju poljubi u usta.)

Ljubica. Ne! ne — ovamo jošt ne! (umiljato.) Kašnje.

Vladko (pokazuje na čelo.) A ovamo!

Ljubica. No u ime božje, nesretniče! (pruži mu čelo)

Vladko (uzhićeno ju poljubi u čelo.) Ja nesretnik? Recite najsretniji čovjek na svietu!

Ljubica (izvine se.) Ja bi se na vas ljutiti imala — (ljubezno.) da vas toliko neljubim — cieli mjesec ni glasa od sebe — je-li to liepo! —

Vladko. Al draga Ljubice! —

Ljubica. To radite već sada — a kašnje!

Vladko. Ni koraka od vas, dušo!

Ljubica (uhvati ga za ruku.) O! neću vas ni pustiti! (prene se).

Vladko (uhvati ju za glavicu pa ju poljubi u čelo.)

Ljubica. Al Vladko! — (naravna si kosu.)

Vladko. Oprostite — ja sam vam kosu poremetio, šta će sviet reći (on joj gladi kosu, ona drži.)

Ljubica. Šta zato! — nek rekne što mu drago — samo kad sam vam po volji! — Nu sad moram ići! (hoće da ide.)

Vladko (pohiti k njoj, da ju poljubi.) Jošt jednom. (grli ju.)

Gjuro (pokaže se na vratih, da ga nevide.) A! — — evo ih!

Ljubica B. (braneć se.) Ne ne ne ne!

Digitized by Google

Gjuro (glasno.) A! Golub guče, golubica neće!

Vladko. (Ljubica se prene, on pohiti k njoj, pa ju silom poljubi u usta.) O! hoće! hoće! golubica.

Ljubica (izvine se.) Ah dragi gospodine doktore, branite me od toga strašnoga čovjeka.

Gjuro (metne šešir na stol.) Razumiem gospodično! — to znači prozom: Strašni gospodine doktore, koji vas je bies donio, kad je ovaj dragi čovjek kraj mene! — pardon! da vas mutim, neću dugo!

Vladko. A je-li sve gotovo, dragi Gjuro! —

Gjuro. Jest! — kod notara sam bio — dispenzacija je radi oglasah u redu — priprave za vaš sutrašnji put u Mletke svršene — sve, sve!

Vladko (primi ga za ruku.) Hvala ti dragi brate! Ali —

Ljubica. Al vi se odviše trudite!

Gjuro. Moram, moram! to je moja pokora! — ja sam bio proti vam advocatus diaboli — pa smo vas ipak kanonizirali — za sveticu proglasili — riedak slučaj — jer dan danas je malo sveticah! — Ah molim vas držte Vladka, podrežite mu malo ta pjesnička krila — nu pardon — šta sam rekao — kraj tako medenih kolačah, kao što vaše ustnice (pokloni se) zaboravit će lepušati Romeo rajsku gibanicu, — ambroziju, i nebeski bukovac nektar —

Ljubica (smije se stidljivo.) Oprostite, ja se moram oblačit, — služkinja me čeka — (pokloni se, ode na lievo.) —

Digitized by Google

Prizor 10.

Gjuro, Vladko.

Gjuro. No! — a gdje su drugi?

Vladko. U drugom katu! — Benčić ga je za naš stan uredio! — Al sad dragi Gjuro, hvala ti na svem. — (poljubi ga.) Al mi reci —

Gjuro (izvine se.) Šta? šta! — tomu očitovanju je i kašnje vremena! — Jesu-li svi tu?

Vladko. Svi — samo gospodična Ružićeva fali — al će skoro doći!

Gjuro (kao gromom ošinut.) Šta? — Ružićevu si pozvao — a tko ti je to rekao?

Vladko. Tà, toj plemenitoj duši imam sve zahvalit.

Gjuro (lupne se u čelo.) O! (za sebe.) Sve je propalo. —

Vladko (u čudu.) Ali šta je?

Gjuro. Molim te nepitaj! — hodi odmah gore — pa se nepokaži — pošlji slugu ovamo! — jesi-li čuo? — (iztura ga iz vratah.)

Prizor 11.

Gjuro zatim *Sluga.*

Gjuro. To je strašno! — stara će dizati graju — pokvariti će sve — ne, ne, taj nesretni pjesnik!

Sluga (udje.) Zapoviedate milostivi gospodine?

Digitized by Google

Gjuro (pokazujuć na lievo.) U kojoj je sobi gospodična?

Sluga. U četvrtoj! (za sebe). Šta pita?

Gjuro. Dobro! — goste vodi sve u drugi kat — jesi-li čuo? — ovamo nepusti nikoga — samo staru frajlicu — crvenu debelu — znaš — toj ništa neodgovori — već ju dovedi ovamo! Sad idi. —

Sluga (ode).

Prizor 12.

Gjuro, zatim *Ljubica Ružićeva.*

Gjuro. Dà, tako! — sad pomozi i bože i vraže! (čuje izvana viku.) À evo je! — (srednja vrata se brzo otvore, Ljubica Ružićeva uleti kao prije obučena, samo još ima šal.)

Ljubica (nevidi odmah Gjure, dodje do sredine.) Gdje je, gdje taj lopov? — ta varalica? — da mu izkopam oči. (hoće da ide prema lievima vratima, Gjuro stane pred nju, pa se smiešeć pokloni. Ona se prene i pogleda ga ljuto.) A! vi ste ta zmija, koja je onoj varalici otrovni svoj zub uzajmila! —

Gjuro (pokloni se.) Na službu, ja sam ta zmija! mila gospodjice! —

Ljubica (vikne.) O! — al ću vam račune pomrsiti — o ja ću vam pokazat — ja ću toj zmiji glavu smrviti — vi — vi lopovi!

Digitized by Google

Gjuro (hladno.) Što gospodjice! — moglo bi vam žao biti.

Ljubica (podboči ruke, ljuto se smijući.) Ja — ja za svoje novce šutit — ja za tu lopovštinu šutit? — ha ha ha — o! — govorit ću pred svietom — pred sudom — spravit ću vas u Lepoglavu!

Gjuro (odlučno i silno.) Šutit ćete! — velim vam — il ćete, gdje je vaše mjesto — medju zločinice u petrinjsku ulicu.

Ljubica (zapanjena.) Ja?

Gjuro. Dà vi! — Čujte me! — Dà, ja jesam ona otrovna zmija, koja vas je baš u srce uštinula, ja — sám. Vi ste meni svojim bezbožnim jezikom poštenje pred onom djevojkom okaljali, koja mi je najmilija na svietu, jer se nisam hotio podati vašoj gadnoj želji. Osvetio sam vam se ljuto, kao što ste me ljuto uvriedili, zub za zub, oko za oko. Ja sam poslao kao vabiło svoga prijatelja u kuću, ja sam vam pisao ono lažno pismo, ja sam vas obsjenjivao, ja sam vas uhvatio u onoj mreži, koju ste mu vi razpinjali, al ja — ja sám. On je čist, on je mislio, da je vaš hinjeni uzlet za liepe plemenite ideje istinski, da ga štujete kao majka, da ste mu zato priliku pružili, da se sa svojom Ljubicom — — ne, s vami oženi. On to misli još i sad — zato vas je i danas pozvao.

Nu vaše sebično srce, vaša požudna krv pomutila

Digitized by Google

vam je pamet, — pa ste mislili, da će taj plahi — mladi pjesnik grijati vašu izkipjelu dušu.

To sam sve učinio ja — ja.

Ljubica (biesna.) O! djavolski djavole!

Gjuro. Dà djavolski! — al vi drugoga nezaslužiste. Vam, koja će za pseto petdeset forintih dati, a radi četrdeset cielu porodicu satrti, Vam, koji iz krvnoga znoja ubožadi kujete zlato, da ga medju lopove, ništarije i uhode razsipate, Vam, koji ćete pakostnim smiehom trgnuti srce od srca, jer se je gnjila vaša krv za svim mladim svietom polakomila — Vam, koji nepoznajete čuvstva poštenja, sreće obiteljske, Boga —, Vam, koji ste si sama Bogom — — morao sam zarinut otrovni žalac do dna gadnoga srca — da vidite, koliko da je crna, ružna i kužna vaša duša, da žarkim željezom segnem na onu grdnu ranu, koja nam Zagreb otruje —

Ljubica (tečajem govora Gjurina, sve ljuća, sgrče ruke, maše glavom, lupa nogom, zaleti se proti Gjuri.) Gade — gade — zadavit ću te!

Gjuro (drži pred nju smotak pisamah.)

Ljubica (prenuv se.) Moja ruka! (hoće da mu iztrgne pisma.)

Gjuro (digne pisma u vis, složi ruke natrag, pa se pokloni.) Ha ha ha ha! Da, vaša ruka — i više, ciela historija vašega ludovanja — svi vaši škandali. — Il ćete šutit i nepraviti vike — il će ova pisma u feuilleton ovdašnjih novinah.

Digitized by Google

Ljubica (trgne se, kano da ju je guja ujela i spusti glavu.)

Gjuro (zapoviedajuć.) Vi ćete šutit o tom, što se med vami i Vladkom sbilo — novce ćete po smrti njegova strica natrag dobiti; vi ćete danas u družtvu ostati, pa se liepo i mirno vladati, vi ćete sutra na tri mjeseca u Beč putovat! vi ćete sad odmah otcu moje Milke pisati, da su sve vaše laži klevete proti meni bile? — No — brzo?

Ljubica (otežuć konačno lupne nogom.) Ne ne ne ne!

Gjuro (hladno.) Dobro! — vidit ćemo se dakle pred kaznenim sudom!

Ljubica (u čudu.) Pred sudom?

Gjuro! Dà! — Vi ste zajedno s Grahovcem siromaškoj opančarici posudili dvadeset forintih, a ona je na dva mjeseca napisala mjenicu od četrdeset — to jest 600 forintih od sto na godinu — sa Grahovcem, koji je krivu mjenicu Lujinu nadkrivio — Ja ću vas tužit — a vi ćete biti zatvoreni! À, na šta to?

Ljubica (osorno) A tko će to dokazati?

Gjuro. Ja, koji sam opančara liečio i vaš razgovor sa Grahovcem čuo — i Jelica

Ljubica (uništena.) O!

Gjuro. Hoćete-li dakle?

Ljubica (boreć se.) Ho—ću!

Gjuro (pokazujuć na stol.) Sjedite — pa pišite!

Ljubica (dovlači se k stolu pa sjedne.) A šta?

Digitized by Google

Prizor 13.

Gjuro, Ljubica Ružićeva, Benčić, Vladko kašnje *Ljubica Benčićeva.*

Benčić (izvana vikne.) Ljubice! Ljubice! nisi jošte gotova?

Ljubica R. (prene se.) A!

Gjuro (za sebe). Do vraga! — (Ljubici Ružićevoj.) Pst, pište „Štovani gospodine!"

Ljubica R. (ljutita piše.)

Benčić (udje) A! vi tu — — šta radite — a! gospodična Ružićeva! sluga — servus humillimus! —

Vladko (pohiti onamo.) O draga gospodično!

Gjuro (stojeć za Ružićinim stocem tiho Ljubici.) Pozdravite liepo.

Ljubica R. (sili se.) Službenica! — zdravo gospodine Vladko! (za sebe). Kuga te ubila!

Gjuro. Oprostite, gospodična piše prešno pismo. (Ljubici gledajuć u pismo.) Pišite: „sve što sam proti Gjuri Radiću govorila.

Benčić (ide s Vladkom gledat na lieva vrata). Ljubiće no!

Ljubica Benč. (izadje kao nevjesta obučena.) A evo me. (ljubezno Vladku.) Je-li dobro? a?

Vladko. O pravi angjeo! (Benčić milo gleda kćer, pa si tare suze, podje k njoj, poljubi ju u čelo.)

Digitized by Google

Ljubica Ruž. (kako mlada Ljubica izadje, trgne se; za sebe.) A! to je ona zmija.

Gjuro (Ljubici Ruž. nagnuv se tiho.) To je prava Ljubica, pište: govorila — jest kleveta i laž od mene —

Ljubica Ruž. (plane.) À! —

Benčić i *Vladko.* Šta je gospodični?

Ljubica Benčićeva (Vladku.) Tko je to?

Vladko (tiho.) Gospodična Ružićeva!

Gjuro (tiho Ljubici Ruž.) Pište il — (ona piše, glasno.) A! gospodična se ljuti na škandaloznu stvar. Ima u Zagrebu stara žena, koja mladim ljudem pisma piše — (Ljubica Ruž. se previja.)

Benčić. Hm! toga vraga ima u Zagrebu više. —

Gjuro. U njih ljubav očituje! (šapće Ljubici Ruž.) Podpisat i adresu. (ona najvećom mukom učini.) Al ta je pisma čovjek dobio, pa će ih u novinah priobćiti, (tiho Ljubici Ruž.) ako se s mladom liepo nepozdravite —

Benčić. Pravo joj je!

Ljubica Benč. Ah to je sramota od žene.

Ljubica Ruž. (svršila, baci pero, pruži pismo brzo Gjuri, za sebe.) Ah — zmije! — to je odviš!

Gjuro (glasno Ljubici Ruž.) A hvala, svršili ste gospodično — odmah ću pismo odpraviti. (tiho Ljubici Ruž.) Mladu pozdravit!

Ljubica Ruž. (najvećom mukom digne se i ide prema Ljubici mladjoj.)

Gjuro (predstavlja.) Gospodična Ružićeva!

Vladko (tiho svojoj nevjesti.) Naša dobročiniteljica.

Digitized by Google

Gjuro (predstavlja.) Gospodična Ljubica Benčićeva (tiho staroj Ljubici.) Pozdravite ju!

Benčić. Per amorem dei, hajdmo — vrieme je! (medjutim je težko došla starija Ljubica do mladje.)

Ljubica. (starija za sebe.) O! — paklene muke (poljubi mladju u čelo.) Sretni bili! (jedva se drži do naslonjača pa padne u naslonjač — od muke.) A!

Svi izim *Gjure.* Šta joj je za Boga?

Gjuro (ide staroj tobož pipati žilu.) Ništa — odmah — gospodična je nervozna — (tiho Ljubici.) Nikakva škandala! (glasno.) Tolika radost joj je razigrala živce, idite samo. (drugim.) Čašu hladne limonade, — pa je sve dobro!

Benčić. Hajdmo u ime božje! (ide, za njim Ljubica mlada, ljubezno se privinuvši Vladku.)

Gjuro (pružeći staroj Ljubici ruku, kad su drugi kod vratah.) Izvolite gospodično! (Ona se uzteže, on ju oštro pogleda, ona se mekanično digne, dade mu ruku, i nagnutom glavom jedva š njim ide.)

Gjuro (vodeć ju i odlazeć, drugim) Evo nas! (prema običnstvu.) No! jel dobra moja medicina od pune kese a prazna srca. (odlaze.) *(Zastor se spusti.)*

Digitized by Google

24. V. 1929

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

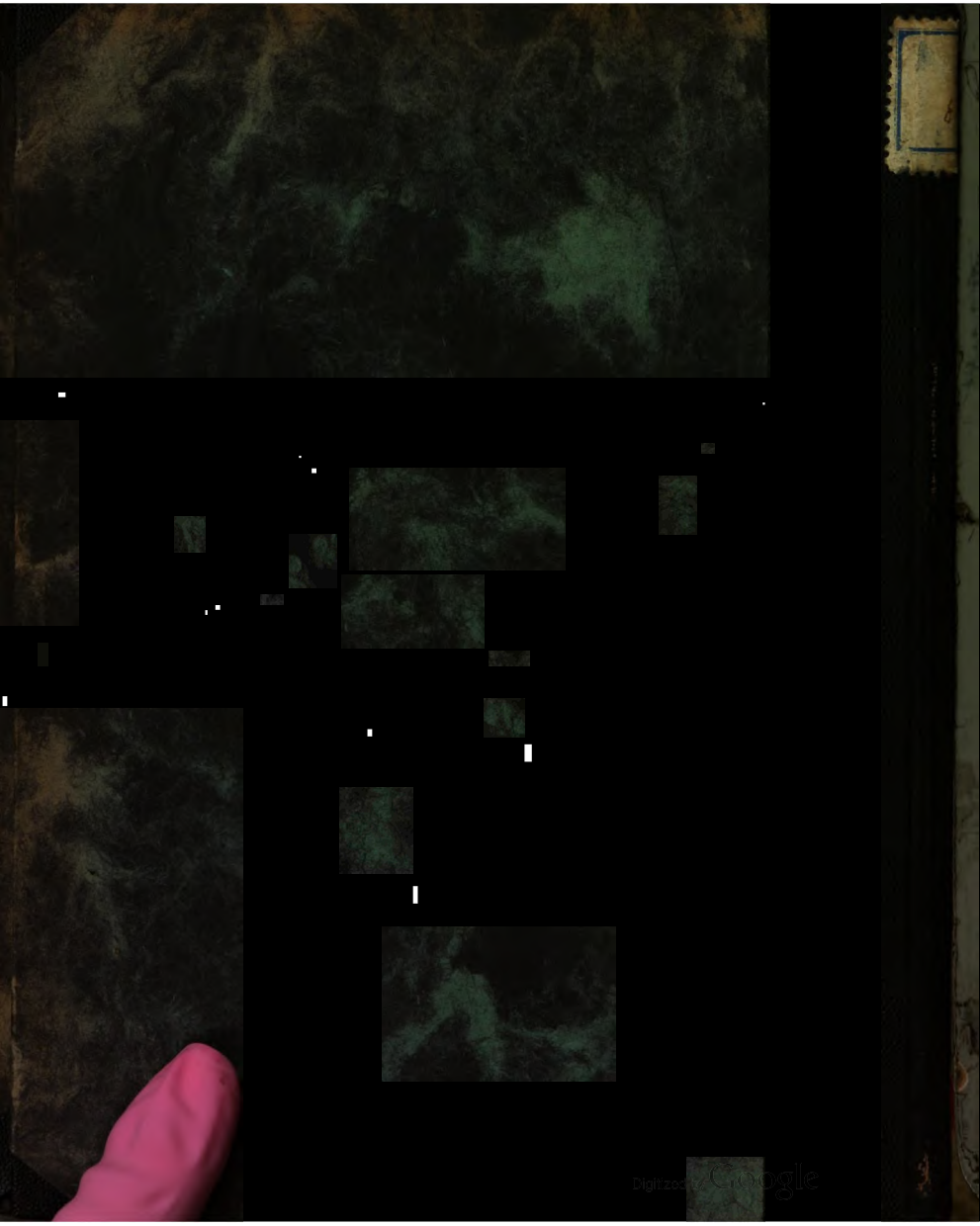
Digitized by Google